

Wydział Historii
Uniwersytetu Warszawskiego

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA

OBLICZA ROSYJSKIEGO IMPERIALIZMU: OD PRZESZŁOŚCI DO WSPÓŁCZESNOŚCI

8-9 GRUDNIA 2025 R.

**WYDZIAŁ HISTORII UW,
SALA KOLUMNOWA**

WSPÓŁORGANIZATORZY:

Oblicza rosyjskiego imperializmu: od przeszłości do współczesności.

Międzynarodowa konferencja naukowa
8 - 9 grudnia 2025 r.
Uniwersytet Warszawski

Cel konferencji:

Celem wydarzenia jest zgłębienie ewolucji strategii i koncepcji rosyjskiego imperializmu – od jej form i idei wywodzących się jeszcze z czasów Cesarstwa, poprzez okres dominacji Związku Sowieckiego, do współczesnej polityki Federacji Rosyjskiej, ze szczególnym uwzględnieniem mechanizmów kontroli, aneksji i dominacji politycznej. Omówienie skutków rosyjskiego imperializmu dla stabilności państw i regionów Europy Środkowo-Wschodniej na przestrzeni dziejów.

Organizator:

Wydział Historii Uniwersytetu Warszawskiego,
Sekcja Historii Europy Wschodniej Koła Historyków Studentów
Uniwersytetu Warszawskiego.

Współorganizatorzy:

Studenckie Koło “Studia Międzynarodowe” Instytutu Stosunków Międzynarodowych,
Historii i Filozofii Uniwersytetu Narodowego im. Bohdana Chmielnickiego w Czerkasach,
Koło Naukowe Studiów Polsko–Ukraińskich Uniwersytetu Jagiellońskiego "Wernyhora",
Koło Naukowe Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Nauk Politycznych
i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Miejsce konferencji:

Uniwersytet Warszawski, Wydział Historii
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28

Formuła konferencji:

hybrydowa

Języki robocze konferencji:

polski; ukraiński; angielski

Regulamin konferencji:

Powitania – po 3 minuty.
Wykład inauguracyjny – 30 minut.
Referat ekspercki – 15 minut.
Referat – 15 minut.
Dyskusja – do 15 minut.

PONIEDZIAŁEK, 8 GRUDNIA 2025 r.

Sala Kolumnowa (parter)

<https://meet.google.com/stq-hidq-air>

8:30 – 9:00 – rejestracja uczestników.

OTWARCIE KONFERENCJI:

9:00 – 9:30 – SŁOWA POWITALNE - prowadzący: **Krzysztof Konstanciuik (UW)**, przewodniczący Sekcji Historii Europy Wschodniej KHS UW.

- **dr hab., prof. ucz. Olga Morozowa** (UW, Czerkaski Uniwersytet Narodowy) – opiekun naukowa Sekcji Historii Europy Wschodniej KHS UW; sekretarz konferencji.
- **dr hab., prof. ucz. Bartosz Hordecki** (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu).
- **prof. Natalia Zemzyulina** (Czerkaski Uniwersytet Narodowy im. Bohdana Chmielnickiego).
- **p. Dmytro Muzychuk** (UAM) – przewodniczący Koła Naukowego Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- **p. Andrii Ukhman** (UJ) – przewodniczący Koła Naukowego Studiów Polsko–Ukraińskich Uniwersytetu Jagiellońskiego "Wernyhora".

9:30 – 10:00 – WYKŁAD INAUGURACYJNY: „*Słodkie brzemień imperializmu: rosyjska refleksja nad własną historią*” – **dr hab. Hieronim Grała (UW)**.

10:00 – 10:10 – przerwa.

10:10 – 11:30 – PANEL INAUGURACYJNY pt. „Rola dydaktyki w dobie zagrożeń hybrydowych. Jak kształtować politycznie świadomą młodzież w warunkach rosyjskiego imperializmu oraz dezinformacji w Europie Środkowej i Wschodniej”.

Moderatorzy: mgr Sofia Piszczkańska (UJ), p. Krzysztof Konstanciuik (UW)

Paneliści: dr hab. Olga Morozowa, prof. UW; dr hab. Anna Jach, prof. UJ; dr hab. Bartosz Hordecki, prof. UAM; dr hab. Hieronim Grała (UW); dr hab. Katarzyna Błachowska (UW).

REFERATY EKSPERCKIE:

11:40 – 11:55 – **dr hab. Katarzyna Błachowska (UW)**, „*Rosyjska ekspansja terytorialna - idee legitymizujące XIX-XXI w.*”.

11:55 – 12:10 – **dr hab. Olga Morozowa, prof. UW**, „*Antyukraińska polityka rosyjskiego imperializmu: historia a współczesność*”.

12:10 – 12:25 – **dr hab. Bartosz Hordecki, prof. UAM**, „*Język rosyjski: meandry neoimperialnego uwikłania*”.

12:25 – 12:40 – **dr Ihar Hushchynski (UW)**, „*The Judicial Reform of 1864 in the Western Provinces of the Russian Empire: Between the Modernization of Justice and Russification Policies*”.

12:40 – 12:55 – **dr Agata Plachecka (UZ)**, „*Sakralizacja imperializmu: rosyjska Cerkiew i państwo w budowie mitu moralnej wojny po 2022 roku*”.

12:55 – 13:10 – **dr Yana Hladyr (IS PAN)**, „*Uwolnienie się od rosyjskich imperialnych wpływów kulturowych jako przejaw katharsis ukraińskiej sztuki, wizualizowany w treściach publikowanych na Instagramie przez ukraińskie media kulturowe w latach 2022–2025*”.

13:10 – 13:25 – **prof. Jewhen Sinkewycz (CzNU)**, „*Czy wojna rosyjsko-ukraińska spowoduje koniec imperium?*”.

13:25 – 14:15 – przerwa obiadowa.

REFERATY:

SEKCJA 1

SEKCJA 2

<u>14:15 – 16:45</u> <u>SALA KOLUMNOWA</u> <u>Online: https://meet.google.com/stq-hidq-air</u>	<u>14:15 – 16:45</u> <u>ONLINE:</u> <u>https://meet.google.com/yrh-aaes-jzk</u>
Moderacja: Krzysztof Konstanciuk (UW), Andrzej Sawicki (UW), prof. Olga Morozowa (UW).	Moderacja: Arsenii Kretov (UW), Sara Smargol (UW).
14:15 – 14:30 – Anna Lefevre (UW), <i>Russian imperialism: a European imperialism like others?</i>	14:15 – 14:30 – Mariam Kolbaia (UW), <i>Analiza imperialnej polityki Rosji na podstawie książki pt. „What Everyone in the Free World Should Know About Russia” autorstwa Jana Nanuaszwilego.</i>

14:30 – 14:45 – Alisa Pogrebna-Raizman (UW), <i>Od caratu do Związku Radzieckiego: Rosyjska obecność strategiczna w Rogu Afryki w XIX i XX w.</i>	14:30 – 14:45 – Oskar Stefański (UMK), <i>Rosyjski imperializm wobec nordyckiej integracji.</i>
14:45 – 15:00 – Dawid Musialik (UW), <i>Rosyjsko-esperancka wojna hybrydowa - stosunek rosyjskiego imperializmu do ruchu esperanckiego.</i>	14:45 – 15:00 – Ostap Hnat (UJ), <i>Imperialne wzorce w polityce pamięci historycznej Federacji Rosyjskiej. Historia jako narzędzie neoimperializmu.</i>
15:00 – 15:15 – Andrzej Sawicki (UW), <i>Śledztwo i represje władz Imperium Rosyjskiego wobec społeczności akademickiej Cesarskiego Uniwersytetu Wileńskiego jako przykład dziewiętnastowiecznego rosyjskiego imperializmu kulturowego.</i>	15:00 – 15:15 – Piotr Kachel (UJ), <i>Idea wielkiego limitrofu i jej wpływ na rosyjską myśl strategiczną.</i>
15:15 – 15:30 – Anna Dotsiak (UW), <i>Grupa Wyszehradzka wobec współczesnego rosyjskiego imperializmu: jedność i rozbieżności w odpowiedzi na agresję na Ukrainę.</i>	15:15 – 15:30 – Wojciech Ćwikowski (UJ), <i>Imperialista Putin. Dyskursywny obraz rosyjskiego imperializmu w polskim dyskursie medialnym.</i>
15:30 – 15:45 – Mateusz Łukomski (UW), <i>Strategiczna dezinformacja Kremla a polityka zagraniczna USA w okresie resetu administracji Baracka Obamy: implikacje dla bezpieczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej.</i>	15:30 – 15:45 – Antoni Sikoń (UJ), <i>Rosyjski imperializm w mowie. Dwudziestowieczna próba systemowego zbliżenia do języka rosyjskiego gramatyki języków ukraińskiego i białoruskiego jako przejaw ekspansji na świadomość narodową.</i>
15:45 – 16:00 – Emilia Wieczorek (UKSW), <i>Dziel i rządź - sowieckie techniki propagandowe wobec narodów podbitych.</i>	15:45 – 16:00 – Angelika Sarna (UAM), <i>Wojna w erze cyfrowej. Rola mediów społecznościowych i fake newsów w pełnoskalowej wojnie Rosji przeciwko Ukrainie.</i>
16:00 – 16:15 – Konrad Buda (UŁ), <i>Europa środkowo-wschodnia i państwa bałtyckie w narracji neoimperialnej Federacji Rosyjskiej - zarys problematyki.</i>	16:00 – 16:15 – Natalia Szewczyk (Akademia Piotrkowska), <i>Cyberimperializm Rosji jako narzędzie wojny hybrydowej: między dezinformacją a atakami na infrastrukturę krytyczną Europy Środkowo-Wschodniej.</i>
16:15 – 16:30 – Sofiia Kovalyk (Lwowski Narodowy Uniwersytet Medyczny im. Danyła Halickiego), <i>Falszowanie historii jako element rosyjskiego imperializmu (Фальсифікація історії як складова російського імперіалізму).</i>	16:15 – 16:30 – Łukasz Fura (Akademia Piotrkowska), <i>Rosja Putina wobec polskiej suwerenności - Kontynuacja dawnych wzorców?</i>
16:30 – 16:45 – dyskusja, blok pytań.	16:30 – 16:45 – dyskusja, blok pytań.

16:45 – 17:00 – przerwa.

SEKCJA 3

SEKCJA 4

<u>17:00 – 18:45</u> <u>SALA KOLUMNOWA</u> <u>Online: https://meet.google.com/stq-hidq-air</u>	<u>17:00 – 18:30</u> <u>ONLINE:</u> <u>https://meet.google.com/yrh-aaes-jzk</u>
Moderacja: Krzysztof Konstanciuk (UW), Andrzej Sawicki (UW), prof. Olga Morozowa (UW).	Moderacja: Arsenii Kretov (UW), Sara Smargol (UW).
17:00 – 17:15 – Igor Rapicki (UWM), <i>Granice w umyśle i na bagnecie: od mentalności otwartej granicy do polityki podboju..</i>	17:00 – 17:15 – Izabela Anna Predko (USz), <i>Wojna epistemiczna i ramy poznawcze rosyjskiej dezinformacji: neoimperialne strategie władzy narracyjnej.</i>
17:15 – 17:30 – Szymon Mackiewicz (UWM), <i>In the Shadow of the Self-Dissolution of the Soviet Union: The Janaev Coup, the Constitutional Crisis, and the Birth of the Russian Federation's Political System</i>	17:15 – 17:30 – Julia Wrotyńska (UWr), <i>Między Trzecim Rzymem a wojną o wartości: symboliczne i tożsamościowe fundamenty rosyjskiego neoimperializmu.</i>
17:30 – 17:45 – Sofia B. Piszczńska (UJ), <i>Między jurysdykcją a bezpieczeństwem. Zestrzelenie Boeinga MH17 i rola prawa międzynarodowego w przeciwdziałaniu państwowemu terroryzmowi</i>	17:30 – 17:45 – Aleksandra Niewczas, Dominik Świętek (UMCS), <i>Imperium w mentalności: ślady rosyjskiego imperializmu w języku, literaturze i sztuce.</i>
17:45 – 18:00 – Anton Cherepenko (UJ), <i>Kolonializm jako akt kulturowego zniszczenia: dekonstrukcja rosyjskich strategii eliminacji tożsamości.</i>	17:45 – 18:00 – Sandra Kubiak (UKW), <i>Sposoby wykorzystania wizerunku dzieci i młodzieży w celach propagandowych kultury imperializmu w ZSRR.</i>
18:00 – 18:15 – Krystian Pachucki-Włosek (UJ), <i>Narodziny nowego Centrum - aspiracje Kazachstanu vs. rosyjski imperializm</i>	18:00 – 18:15 – Sara Smargol (UW), <i>Idea imperializmu w rosyjskich aktach prawnych.</i>
18:15 – 18:30 – Roksana Characzko (UJ), <i>Polska jako "szara eminencja wojny". Obraz Polski w rosyjskich mediach po 24 lutego 2022 roku.</i>	18:15 – 18:30 – dyskusja, blok pytań.
18:30 - 18:45 – dyskusja, blok pytań.	

18:45 – zakończenie pierwszego dnia konferencji.

WTOREK, 9 GRUDNIA 2025 r.

Sala Kolumnowa (parter)

<https://meet.google.com/stq-hidq-air>

9:00 – słowo organizacyjno-powitalne – p. Krzysztof Konstanciuk (UW).

9:10 – 10:00 – **REFERAT INAUGURACYJNY: „Rosyjskie służby specjalne: od caratu do współczesności”**. – p. pplk. Maciej Moryc (Fundacja Obrony Narodowej).

10:00 – 10:15 – przerwa.

REFERATY:

SEKCJA 5

SEKCJA 6

<u>10:15 – 12:30</u> <u>SALA KOLUMNOWA</u> <u>Online: https://meet.google.com/stq-hidq-air</u>	<u>10:15 – 12:30</u> <u>ONLINE:</u> <u>https://meet.google.com/yrh-aaes-jzk</u>
Moderacja: Krzysztof Konstanciuk (UW), Andrzej Sawicki (UW), prof. Olga Morozowa (UW).	Moderacja: Arsenii Kretov (UW), Sara Smargol (UW).
10:15 – 10:30 – Wiktor Chałupniczak (UAM), <i>Battle of Artemivsk or The Defense of Bakhmut? Media Discourse in Russia and Ukraine Around The Events of May 2023.</i>	10:15 – 10:30 – Oleg Klyubin (CzNU), <i>Soviet Internationalism as a Cover for Russian Imperialism (Радянський інтернаціоналізм як прикриття російського імперіалізму).</i>
10:30 – 10:45 – Nestor Hryniuk (UAM), <i>From History to My Home: How Russian Imperialism Destroys Lives.</i>	10:30 – 10:45 – Bohdan Petrychenko (CzNU), <i>Dekolonizacja pamięci: jak społeczeństwa postsowieckie na nowo wyobrażają sobie imperialne dziedzictwo Rosji (Деколонізація пам'яті: як пострадянські суспільства переосмислюють імперську спадщину Росії).</i>
10:45 – 11:00 – Yuliia Kruta (UAM), <i>From Catherine II to Putin: The image of empire in Russian culture.</i>	10:45 – 11:00 – Oleksandr Kucherenko (CzNU), <i>Imperium Rosyjskie jako projekt ujarznienia narodów: mechanizmy asymilacji i rusyfikacji w XVIII–XIX wieku (Російська імперія як проект підкорення народів: механізми асиміляції та русифікації в 18-19 ст.).</i>

11:00 – 11:15 – Sofiia Bieliaieva (UAM), <i>Catherine the Great and the Imperial Idea: Colonization, Enlightenment, and Control.</i>	11:00 – 11:15 – Oleksandr Krasiuk (CzNU), <i>Ideological and Value Foundations of Russian Imperialism in the 21st Century (Ідейно-ціннісні основи російського імперіалізму XXI століття).</i>
11:15 – 11:30 – Sofiia Vihirinska (UAM), <i>The Evolution of Russian Propaganda: From Tsarist Empire to Putin's regime and its role in the War in Ukraine (2014–Present). The usage of referendums, "Russian Peace" ideology and media manipulation to influence democratic states .</i>	11:15 – 11:30 – Dmytro Diachenko (CzNU), <i>Praska Wiosna (1968) i agresja na Ukrainę (2022): Analiza porównawcza imperialnego tłumienia suwerenności. (Празька весна (1968) та Агресія проти України (2022): Порівняльний аналіз імперського придушення суверенітету).</i>
11:30 – 11:45 – Andrii Haivaniuk (UAM), <i>Confrontation, engagement and rivalry: American Responses to Russian Imperial Cycles from the Cold War to the Ukraine Conflict.</i>	11:30 – 11:45 – Anna Krohmalova (CzNU), <i>Imperium jako więzienie narodów: polityka rusyfikacyjna XIX–XX wieku (Імперія як тюрма народів: політика русифікації XIX–XX ст).</i>
11:45 – 12:00 – Julia Grebenstein (UAM) <i>Disinformation as a Tool of Russian Soft Power: Influence on European Politics and Society.</i>	11:45 – 12:00 – Mariia Vykovych (CzNU), <i>Doświadczenia Polski w przewyżczeniu uzależnienia energetycznego od Rosji: model dla Europy Środkowo-Wschodniej (Досвід Польщі у подоланні енергетичної залежності від Росії: модель для Центрально-Східної Європи).</i>
12:00 – 12:15 – Dmytro Muzychuk (UAM), <i>Weaponizing the Law: The Legal Engineering of Annexation of Ukrainian Territories in Russia's Imperial Strategy..</i>	12:00 – 12:15 – Kateryna Fedorovska (Vasyl Stefanyk Carpathian National University), <i>The Soviet regime's extrajudicial means of suppression of the dissident movements: the case of Ukraine and Lithuania</i>
12:15 – 12:30 – dyskusja i blok pytań.	12:15 – 12:30 – dyskusja i blok pytań.

12:30 – 12:40 – przerwa.

SEKCJA 7

SEKCJA 8

<u>12:40 – 14:40</u> <u>SALA KOLUMNOWA</u> <u>Online: https://meet.google.com/stq-hidq-air</u>	<u>12:40 – 13:55</u> <u>ONLINE:</u> <u>https://meet.google.com/yrh-aaes-jzk</u>
Moderacja: Krzysztof Konstanciuk (UW), Andrzej Sawicki (UW), prof. Olga Morozowa (UW).	Moderacja: Arsenii Kretov (UW), Sara Smargol (UW).

12:40 – 12:55 – Veronika Bondarevska (UAM), <i>Economic Sanctions as a Response to Russian Imperialism in the War against Ukraine.</i>	12:40 – 12:55 – Pola Bogacz (UAM), <i>The Price of Empire: How the Pursuit of Political Dominance Undermines Economic Modernization in Russia.</i>
12:55 – 13:10 – Laura Gosiewska (UAM), <i>Dezinformacja jako narzędzie wywiadu: jak technologia wspiera imperializm i kształtuje wojnę hybrydową Rosji.</i>	12:55 – 13:10 – Katsiaryna Bychak (UAM), <i>Old Empire, New Tools: The Continuity of Russian Imperialism from the Tsarist Era to the 21st Century.</i>
13:10 – 13:25 – Lidziya Ramanouskaya (UAM), <i>Russification as an imperialistic tool: The problem of bilingualism in Belarus.</i>	13:10 – 13:25 – Mykhailo Chaudakivskyi (UAM), <i>The Ontological Depth of Russian Imperialism: A Contemporary Perspective.</i>
13:25 – 13:40 – Stanisław Lewko (UAM), <i>Wzorce dominacji i zniszczenia. Gdańsk 1945 jako zwierciadło współczesnych wojen Rosji</i>	13:25 – 13:40 – Mateusz Mejza (UJ), <i>Jak skutecznie przeciwdziałać dezinformacji? Walka z rosyjskimi działaniami hybrydowymi na przykładzie wyborów parlamentarnych w Mołdawii.</i>
13:40 – 13:55 – Oksana Volovodiuk (CEU), <i>“...with a scandal unseen in Europe, they tore apart the insides of our homeland.” The idea of Russia’s participation in the partitions of the Polish-Lithuanian Commonwealth as an abridgment of the natural order in Polish patriotic sermons of the Napoleonic period.</i>	13:40 – 13:55 – dyskusja i blok pytań.
13:55 – 14:10 – Mariam Mashinyan (UW), <i>The Weaponization of Lawfare in Russia’s Shadow: Constitutional Coercion and Imperial Hegemony Against Armenia in Post-Soviet Geopolitics.</i>	
14:10 – 14:25 – Krzysztof Konstanciuk (UW), <i>Dzieci z Ukrainy w okowach rasyzmu – polityka Federacji Rosyjskiej wobec ukraińskich dzieci, jako przykład polityki rosyjskiego imperializmu demograficznego.</i>	
14:25 – 14:40 – dyskusja i blok pytań.	

14:45-15:00 – podsumowanie i zakończenie konferencji.

ABSTRAKTY

(SEKCJA W SALI KOLUMNOWEJ):

Anna Lefèvre

Uniwersytet Warszawski

Russian imperialism: a European imperialism like others?

This presentation analyzes the broader issue of imperialism through a political and historical lens, centered on a simple question: Is Russian imperialism a European imperialism like any other?

In recent debates following the full-scale invasion of Ukraine, this question has been invoked in opposing ways: both Russia's supposed Europeanness and its non-Western distinctiveness have been used to either condemn or justify its aggression. Yet is there any historical consensus on this issue? And what does taking a stance on Russia's — and therefore its empire's — Europeanness imply?

Focusing on the period from 1790 to the present, the analysis will compare Russian imperialism with its Western counterparts. While significant differences exist, especially after Western decolonization, the presentation will emphasize historical continuities and shared foundations, highlighting the danger of "presenting the imperialist as the Other." It will follow a non-chronological structure: first examining key differences and similarities, then addressing the specificity of Soviet imperialism and the way propaganda masked its continuity with classical imperial patterns.

Recognizing the European lineage of Russian imperialism allows us to counter both the "red-washing" of Soviet expansionism (as noted by Stephen Velychenko in *Painting Imperialism and Nationalism Red*) and the alienation of Russian imperialism as "non-European", a strategy present in pro Ukrainian circles that should be questioned. Such a stance exposes the paradox of presenting "European values" as inherently virtuous, while opposing one essentialist vision of Europe — defined by culture or ethnicity — with another.

Alisa Pogrebna-Raizman

Uniwersytet Warszawski

Od caratu do Związku Radzieckiego: Rosyjska obecność strategiczna w Rogu Afryki w XIX i XX w.

Niniejszy referat bada historię rosyjskiego zaangażowania w Rogu Afryki, analizując go pod kątem rosyjskich aspiracji imperialnych.

W pierwszej części referat zagłębia się w ambicje Imperium Rosyjskiego dotyczące rywalizacji kolonialnej w XVII-XIX w., rzucając światło na imperialne dążenia Rosji w kontekście europejskich kolonialnych zmagających o terytoria i wpływy na kontynencie afrykańskim. Autor skupia się na kluczowych wydarzeniach końca dziewiętnastego wieku, m. in. na nieudanej próbie ustanowienia rosyjskiej kolonii w dzisiejszym Dżibuti oraz wsparciu militarnym Etiopii ze strony Imperium Rosyjskiego w czasie wojny włosko-abisyńskiej. Druga część referatu skupia się na ideologicznych przesłankach sowieckiego wsparcia dla Somalii i później Etiopii w trakcie zimnej wojny. Związek Radziecki postrzegał kraje Afryki, Azji i

Ameryki Łacińskiej jako potencjalne rezerwy socjalizmu, posiadające klucz do ostatecznego zwycięstwa nad siłami "imperialistycznego Zachodu" (jednocześnie kształtując narrację o anty-imperialistycznej naturze ZSRR). Ta gra o sumie zerowej w rywalizacji między Wschodem a Zachodem napędzała sprzeciw Stanów Zjednoczonych wobec sowieckich aspiracji. W wyniku tej rywalizacji ideologicznej oba supermocarstwa angażowały się w zastępcze walki przeciwko sobie w odległych, mało zrozumiałych środowiskach, często wplątując się w przedłużające się lokalne konflikty. W swoim ogólnym podejściu do niepodległych krajów afrykańskich Związek Radziecki był bardziej zainteresowany ich wartością geopolityczną i gotowością do opowiedzenia się po stronie Moskwy, nawet jeśli sporadycznie, w trwającej zimnowojennej rywalizacji z Zachodem.

Referat ma na celu rozwikłanie historycznych zawiłości rosyjskiego zaangażowania w Rogu Afryki i jej imperialistycznego charakteru od czasów caratu do władzy sowieckiej.

Dawid Musialik

Uniwersytet Warszawski

Rosyjsko-esperancka wojna hybrydowa – stosunek rosyjskiego imperializmu do ruchu esperanckiego.

Język esperanto, od początku swojego istnienia, doświadczył szerokopojętych represji i przeszkód w rozwoju ze strony rosyjskiego imperializmu. Już sam autor języka - Ludwik Zamenhof - rodząc się w Żydowskiej rodzinie pod carskim panowaniem zmierzył się z wieloma przejawami represji. Od antysemickiej nagonki po zamachu na cara Aleksandra II, przez cenzurę "la Unua Libro", po konieczność zatajenia swojej tożsamości przy organizowaniu Światowych Kongresów Esperanto. Teoretycznie okres wolności i swobodnej promocji esperanta przyszedł wraz z rewolucją październikową i obaleniu rządów carskich. Zwrot w kierunku ponownych prześladowań przyszedł jednak wraz z terrorem Józefa Stalina, a jedną z zapomnianych ofiar Wielkiej Czystki został m.in. przewodniczący Radzieckiego Związku Esperantystów Ernest Drezen, a sama organizacja przeszła do biernego funkcjonowania aż do końcówki lat 60 XX wieku. Pokłosie dziesięcioleci prześladowań jest widoczne w funkcjonowaniu ruchu esperanckiego nie tylko w Rosji, ale również w ujęciu globalnym. W swoim wystąpieniu zamierzam przedstawić złożone i trudne relacje na linii Rosja-Ruch Esperancki, omówić motywy, rozwój i typy prześladowań, a także problemy i kontrowersje działań ruchu w stosunku do obecnych wydarzeń politycznych.

Andrzej Sawicki

Uniwersytet Warszawski

Śledztwo i represje władz Imperium Rosyjskiego wobec społeczności akademickiej Cesarskiego Uniwersytetu Wileńskiego jako przykład dziewiętnastowiecznego rosyjskiego imperializmu kulturowego.

W roku 1803 powstał w wyniku decyzji ówczesnego cesarza Rosji Aleksandra I Cesarski Uniwersytet Wileński. Na uczelni językiem wykładowym był głównie polski i była ona zdominowana przez Polaków. Dodatkowo w późniejszym okresie powstały na niej między innymi Towarzystwa Filomatów i Filaretów, których członkowie kładli nacisk na samokształcenie i umoralnianie, co było zupełnie nieszkodliwe dla władzy rosyjskiej. Towarzystwa, ze względu na ich polskość, okazały się problematyczne dla władz carskich. Po

manifestacjach patriotycznych polskiej młodzieży wileńskiej w maju 1823 roku, do Wilna został wysłany rosyjski senator Nikołaj Nowosilcow z celem przeprowadzenia śledztwa w sprawie tajnych stowarzyszeń studenckich. Ostatecznie w następnym roku za sprawą działań senatora, Towarzystwo Filomatów oraz niższe podlegające mu Towarzystwo Filaretów zostało rozbite. Członkowie tych stowarzyszeń zostali potraktowani bardzo surowo. Najpierw ich aresztowano i uwięziono w prowizorycznych aresztach (głównie w wileńskich klasztorach), a następnie w 1824 roku na mocy wyroku (zatwierdzonego przez cesarza Aleksandra I Romanowa) zesłano w głąb Rosji za między innymi rzekome zamiary "rozszerzania nierozsądnej narodowości polskiej". Represje wobec członków wileńskich towarzystw, a także Cesarskiego Uniwersytetu Wileńskiego można uznać za jeden z przykładów dziewiętnastowiecznego rosyjskiego imperializmu kulturowego. Spojrzenie takie jest uzasadnione z kilku powodów, które referat poruszy, poprzez krytyczną analizę źródeł oraz różnych opracowań dotyczących tematu. Przede wszystkim Wilno i uniwersytet celowo zostały pozbawione znacznej części polskiej inteligencji, a nowe władze uniwersyteckie zaczęły wdrażanie rozwiązań mających na celu ułatwienie rusyfikacji uczelni. Towarzystwa studenckie rozbito, pomimo iż nie miały one charakteru antypaństwowego. Ich członków zesłano również w głąb Rosji, gdzie narażeni byli na osłabienie lub całkowitą utratę swojej polskiej tożsamości narodowej.

Anna Dotsiak

Uniwersytet Warszawski

Grupa Wyszehradzka wobec współczesnego rosyjskiego imperializmu: jedność i rozbieżności w odpowiedzi na agresję na Ukrainę.

Rosyjska inwazja na Ukrainę z 24 lutego 2022 roku stanowiła bezprecedensowy test dla spójności Grupy Wyszehradzkiej, eksponując dylematy między wspólną tożsamością opartą na doświadczeniach transformacji postkomunistycznej a różnymi narodowymi interesami geopolitycznymi. Badanie koncentruje się na analizie mechanizmów tworzenia wspólnego stanowiska w warunkach zewnętrznej presji oraz identyfikacji czynników determinujących zbieżność i rozbieżność w polityce zagranicznej krajów V4. Wspólną płaszczyzną pozostaje potępienie rosyjskiej agresji jako kontynuacji imperialnych praktyk – od rozbiorów, przez interwencje 1956 i 1968 roku, po sowiecką hegemonię. Ta zbiorowa pamięć historyczna przełożyła się na solidarność z Ukrainą wyrażaną przez pomoc humanitarną, przyjęcie uchodźców oraz wsparcie sankcji. Równocześnie kryzys spowodował pogłębienie współpracy w przeciwdziałaniu rosyjskiej wojnie hybrydowej, obejmującej walkę z dezinformacją, cyberbezpieczeństwo oraz koordynację bezpieczeństwa energetycznego.

Analizując reakcje przez pryzmat teorii realizmu, badanie wykazuje, że mimo wspólnego dyskursu o "powrocie historii", kraje V4 wykazały różnorodność odpowiedzi. Polska przyjęła strategię aktywnego przywództwa regionalnego. Czechy reprezentowały podejście pragmatyczne, łącząc wsparcie z kalkulacjami ekonomicznymi. Słowacja wykazała wewnętrzne podziały polityczne. Węgry realizowały strategię balansowania, próbując pogodzić zobowiązania sojusznicze z autonomią energetyczną.

Metodologia badania opiera się na analizie wypowiedzi politycznych, porównaniu rozwiązań instytucjonalnych oraz studiach konkretnych przypadków decyzji kluczowych dla kryzysu (pakiety sankcyjne, dostawy broni, polityka energetyczna, inicjatywy cyberbezpieczeństwa). Wyniki wskazują na dwoistość procesów: z jednej strony osłabienie V4

jako spójnego aktora w tradycyjnych obszarach współpracy przy jednoczesnym wzmocnieniu alternatywnych formatów współpracy (Inicjatywa Trójmorza, Bukareszteńska Dziewiątka), z drugiej – nieoczekiwane pogłębienie kooperacji w dziedzinach związanych z przeciwdziałaniem hybrydowym zagrożeniom rosyjskim, szczególnie w sferze informacyjnej i technologicznej.

Wnioski sugerują, że kryzys ukraiński stanowi moment przełomowy dla współpracy wyszehradzkiej. Paradoksalnie, zewnętrzny szok nie doprowadził do prostej konsolidacji V4, lecz spowodował selektywne pogłębienie współpracy w nowych obszarach (wojna hybrydowa, cyberbezpieczeństwo) przy różnicowaniu tradycyjnej polityki zagranicznej. To sygnalizuje ewolucję Grupy Wyszehradzkiej w kierunku wyspecjalizowanej platformy współpracy, koncentrującej się na wspólnych odpowiedziach na nowe formy rosyjskiego imperializmu.

Mateusz Łukomski

Uniwersytet Warszawski

Strategiczna dezinformacja Kremla a polityka zagraniczna USA w okresie resetu administracji Baracka Obamy: implikacje dla bezpieczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej.

Referat analizuje wpływ strategicznej dezinformacji Rosji na politykę zagraniczną Stanów Zjednoczonych w okresie resetu administracji prezydenta Baracka Obamy (2009–2014) oraz skutki tej polityki dla bezpieczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej. Punktem wyjścia jest założenie, że rosyjska propaganda i działania w sferze wojny informacyjnej – będące kontynuacją tradycji sowieckich „active measures” – oddziaływały zarówno na opinię publiczną w USA, jak i na postrzeganie sytuacji międzynarodowej przez amerykańskich decydentów. Analiza obejmuje ewolucję rosyjskich metod dezinformacji: od tradycyjnej propagandy i operacji medialnych po nowoczesne narzędzia cyfrowe, takie jak boty, farmy trolli i kampanie w mediach społecznościowych. Wskazane zostaną przykłady narracji promowanych przez Kreml, które sprzyjały polityce resetu – m.in. podkreślanie potrzeby kompromisu z Rosją, umniejszanie zagrożeń dla państw regionu oraz wzmacnianie polaryzacji w USA. Omówione zostaną również wybrane decyzje administracji Obamy, w tym rezygnacja z części elementów tarczy antyrakietowej w Europie Środkowej oraz ograniczona reakcja na pierwsze przejawy agresywnej polityki Moskwy. Działania te pośrednio wzmacniały wpływy Kremla i przyczyniły się do osłabienia solidarności transatlantyckiej. W efekcie państwa Europy Środkowo-Wschodniej – w tym Polska, kraje bałtyckie i Ukraina – znalazły się w bardziej niepewnej sytuacji strategicznej, co szczególnie uwidoczniło się po aneksji Krymu w 2014 roku. Referat łączy perspektywę badań nad polityką międzynarodową, bezpieczeństwem informacyjnym i analizą narzędzi wojny hybrydowej. Wnioski z pracy pozwalają lepiej zrozumieć mechanizmy rosyjskiego neoimperializmu i jego konsekwencje dla bezpieczeństwa regionalnego.

Emilia Wieczorek

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Dziel i rządź – sowieckie techniki propagandowe wobec narodów podbitych.

Referat poświęcony będzie analizie mechanizmów propagandowych stosowanych przez Związek Radziecki wobec okupowanych narodów Europy Środkowo-Wschodniej, skupiając

się na okresie II wojny światowej i pierwszych latach powojennych. Celem wystąpienia będzie ukazanie w jaki sposób strategia „dziel i rządź” była wykorzystywana do utrwalania władzy, przy jednoczesnym osłabieniu tożsamości narodowych i pogłębianiu podziałów społecznych. Poruszona zostanie rola propagandy, jako narzędzia kontroli, a także wykorzystanie edukacji, kultury oraz środków masowego przekazu do legitymizacji totalitaryzmu. Analiza obejmie również porównanie działań propagandowych wobec różnych grup etnicznych w obrębie ZSRR, co pozwoli ukazać uniwersalny, a zarazem elastyczny charakter sowieckich technik manipulacyjnych.

Konrad Buda

Uniwersytet Łódzki

Europa środkowo-wschodnia i państwa bałtyckie w narracji neoimperialnej Federacji Rosyjskiej – zarys problematyki.

Celem wystąpienia jest pokazanie w jaki sposób Federacja Rosyjska wykorzystuje propagandę neoimperialną oraz pozycję strategiczną państw Europy-Środkowo-Wschodniej i Państw Bałtyckich do kreowania propagandy i usprawiedliwiania agresji wojskowej (Ukraina). W pierwszej części wystąpienia zamierzam przedstawić wnioski jakie płyną z historii i położenia państw Bałtyckich i państw Europy-Środkowo-Wschodniej w szczególności Litwy, Estonii oraz Ukrainy. Estonia poprzez swoje położenie strategiczne i geograficznie jest jednym z najbardziej wysuniętych na północ państw i tym samym jednym z najbardziej istotnych jeśli chodzi o dostęp do morza. W drugiej części swojego wystąpienia przedstawię jak historia państw Europy Środkowo Wschodniej takich jak Ukraina czy Białoruś oraz Estonia i Litwa są wykorzystywane do kreowania propagandy i neoimperializmu Federacji Rosyjskiej, oraz jaka rolę w tej propagandzie odgrywa historia ZSRR. W trzeciej części przedstawię możliwe prognozy rozwoju sytuacji w państwach bałtyckich oraz to, jak może rozwinąć się agresja Rosji na Ukrainie i działania jej przeciwko Litwie, Łotwie i Estonii.

Софія Ковалик / Sofia Kovalyk

Lwowski Narodowy Uniwersytet Medyczny im. Danyła Halickiego

Falszowanie historii jako element rosyjskiego imperializmu (Фальсифікація історії як складова російського імперіалізму).

Помітною рисою російського імперіалізму є фальсифікація історії для легітимізації імперських зовнішньополітичних дій. Росія створює міфи, які поширює через освітні програми, ЗМІ, культурні фонди, залучає і фінансує "експертів" за кордоном. Ці виклики ускладнюють і навіть унеможлиwiająть об'єктивне сприйняття минулого і зазіхають на суверенні права багатьох народів. Тому необхідна системна скоординована діяльність на міжнародному рівні, засудження історичних фальсифікацій та розроблення фактологічних наративів.

Igor Rapicki

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Granice w umyśle i na bagnecie: od mentalności otwartej granicy do polityki podboju.

Celem referatu jest analiza rosyjskiej ekspansji terytorialnej w perspektywie pojęcia „mentalności otwartej granicy”. Tezą wystąpienia jest stwierdzenie, że rosyjski imperializm nie stanowi historycznej anomalii, lecz wpisuje się w szerszą trajektorię rozwoju imperiów

powstających w warunkach braku naturalnych barier i wytwarzających specyficzny sposób myślenia o przestrzeni w warunkach braku barier, zarówno ekspansji jak i broniących przed atakiem. Rosję wyróżnia nie sam mechanizm ekspansji, lecz konsekwencja i długotrwałość, z jaką był realizowany – od podboju Syberii, przez wchłanianie Kaukazu, aż po dominację nad Europą Środkowo-Wschodnią i współczesne neo-imperialne podrygi.

Metodą badawczą jest analiza porównawcza i syntetyczna, oparta na zestawieniu ujęć wybranych badaczy. Peter Turchin zwraca uwagę na rolę pogranicza jako siły generującej ekspansję; Lew Gumilow podkreśla znaczenie pasjonarności etnosów; Richard Pipes ukazuje zaś instytucjonalne źródła rosyjskiego autorytaryzmu. Ich koncepcje, skonfrontowane z materiałem historycznym, pozwalają ująć Rosję jako cywilizację, dla której granica nigdy nie była stałą linią, lecz obszarem przesuwalnym. Rosja jawi się więc jako państwo czy też kultura, która metaforycznie wierzy że jej granice wyznacza bagnet jej wojsk.

Wojna w tym ujęciu jawi się jako stan naturalny, a pokój – jako rezultat dominacji. Autorytaryzm rosyjski można zrozumieć jako konsekwencję nieustannego podboju: państwo, które nie знаło ograniczeń wobec własnych obywateli, nie mogło ich zaakceptować także na zewnątrz.

Referat odwoła się także do porównań z innymi imperiami, zwłaszcza Chinami, aby pokazać, że mechanizm „otwartej granicy” nie jest unikatowy, lecz powtarzalny, a przypadek rosyjski stanowi jego najbardziej konsekwentną realizację.

Szymon Mackiewicz

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

In the Shadow of the Self-Dissolution of the Soviet Union: The Janaev Coup, the Constitutional Crisis, and the Birth of the Russian Federation's Political System.

The aim of the speech “In the Shadow of the Self-Dissolution of the Soviet Union: The Janaev Coup, the Constitutional Crisis, and the Birth of the Russian Federation's Political System” is to analyze the key political events of 1991–1993 that determined the foundations of contemporary Russia. The starting point is the failed August 1991 coup led by Gennady Janaev, which accelerated the self-dissolution of Soviet structures and consolidated Boris Yeltsin's position. In the same year, the formal disintegration of the USSR took place, opening the path toward political and economic transformation. The following years brought an escalating conflict between the president and parliament, culminating in October 1993 during the violent siege of the White House in Moscow. Yeltsin's victory and the adoption of the new constitution in December 1993 were intended to consolidate democracy and the rule of law, but in practice they strengthened presidential power and institutionalized a hybrid system combining elements of democracy and authoritarianism. The speech examines how the experiences of 1991–1993 shaped the political institutions of the Russian Federation and addressed the challenge of coming to terms with the Soviet legacy. The analysis encompasses both political and social dimensions, highlighting the enduring tensions within Russian political culture and their significance for understanding contemporary mechanisms of power and constitutional transformation.

Sofia B. Piszczńska

Uniwersytet Jagielloński/ Instytut Dyplomacji Strategicznej i Rozwoju

Między jurysdykcją a bezpieczeństwem. Zestrzelenie Boeinga MH17 i rola prawa międzynarodowego w przeciwdziałaniu państwowemu terroryzmowi.

Zestrzelenie pasażerskiego samolotu Malaysia Airlines lot MH17 nad wschodnią Ukrainą w lipcu 2014 roku było jednym z najbardziej dramatycznych aktów agresji w kontekście konfliktu rosyjsko-ukraińskiego. Katastrofa, która pochłonęła życie 298 cywilów, ukazała nie tylko tragiczne skutki działań hybrydowych prowadzonych przez Rosję, ale również poważne ograniczenia prawa międzynarodowego w reagowaniu na akty państwowego terroryzmu. Wystąpienie analizuje tę sprawę na styku prawa i bezpieczeństwa międzynarodowego, koncentrując się na problemie jurysdykcji, odpowiedzialności państwa oraz skuteczności istniejących instrumentów międzynarodowych. Szczególna uwaga zostanie poświęcona mechanizmom dochodzenia sprawiedliwości (m.in. śledztwu JIT, wyrokom sądów holenderskich, postępowaniom przed MTS), jak również reakcjom społeczności międzynarodowej. Celem wystąpienia jest ocena, w jakim stopniu obecny system prawa międzynarodowego jest zdolny do egzekwowania odpowiedzialności wobec państw stosujących przemoc z pogwałceniem prawa oraz jak można go zreformować w obliczu rosnącego zagrożenia ze strony autorytarnych reżimów.

Anton Cherepenko

Uniwersytet Jagielloński

Kolonializm jako akt kulturowego zniszczenia: dekonstrukcja rosyjskich strategii eliminacji tożsamości.

Celem wystąpienia jest ukazanie rosyjskiego imperializmu jako szczególnej formy kolonializmu, którego podstawowym celem nie jest asymilacja czy eksploatacja, lecz systemowe niszczenie tożsamości narodowej społeczności podporządkowanych. Rosyjska strategia dominacji opiera się na przekonaniu, że trwałość imperium można osiągnąć jedynie przez całkowite podporządkowanie i unicestwienie odrębności kulturowej, językowej i historycznej ludów znajdujących się pod jej kontrolą.

Referat analizuje narzędzia stosowane w rosyjskiej polityce od czasów imperialnych, przez Związek Sowiecki, aż po współczesną Federację Rosyjską. Wśród nich znajdują się: rusyfikacja, przymusowe przesiedlenia, likwidacja instytucji narodowych, kontrola religii i edukacji, fałszowanie historii, marginalizacja języków mniejszości oraz tłumienie symboli i rytuałów tożsamościowych. Praktyki te prowadzą do kulturowej dezintegracji społeczności kolonizowanych i budowania przestrzeni totalnej dominacji.

Wystąpienie bazuje na analizie materiałów źródłowych oraz danych jakościowych z badań własnych prowadzonych wśród osób z regionów historycznie poddanych kolonialnej polityce Rosji. Zostaną również omówione formy społecznego oporu: od prób odzyskiwania języka i pamięci zbiorowej, po budowanie kontrnarracji i symbolicznej niezależności.

Referat wpisuje się w refleksję nad współczesnym rosyjskim neoimperializmem, pokazując, że kolonializm nie jest przeszłością, lecz ciągle aktywnym mechanizmem wpływu, który wymaga rozpoznania, zrozumienia i skutecznego przeciwdziałania.

Krystian Pachucki-Włosek

Uniwersytet Jagielloński

Narodzony nowego Centrum - aspiracje Kazachstanu vs. rosyjski imperializm.

Po rozpadzie Związku Radzieckiego Kazachstan stanął przed koniecznością redefinicji swojej tożsamości narodowej, kierunku polityki zagranicznej oraz miejsca w regionalnym układzie sił. Choć przez lata pozostawał bliskim partnerem Rosji, zarówno w ramach struktur takich jak Eurazjatycka Unia Gospodarcza, jak i w sferze wojskowo-politycznej, z czasem zaczął konsekwentnie dążyć do uniezależnienia się od wpływów rosyjskich. Wystąpienie analizuje, w jaki sposób Kazachstan stara się przezwyciężyć rolę „młodszego brata” w relacjach z Moskwą oraz jakie narzędzia wykorzystuje w budowie własnej pozycji jako potencjalnego lidera Azji Centralnej. Szczególną uwagę poświęcono budowaniu integracji centralnoazjatyckiej, rozwojowi współpracy z państwami Zachodu, a także działaniom symbolicznym, takim jak derusyfikacja przestrzeni publicznej, czy promowanie tożsamości narodowej niezależnej od spuścizny rosyjskiej.

W kontekście coraz bardziej asertywnej polityki Rosji w regionie, ambicje Kazachstanu stanowią wyzwanie dla neoimperialnych dążeń Kremla. Referat stawia tezę, że Kazachstan nie tylko uniezależnia się od centrum dawnego imperium, ale sam aspiruje do roli nowego centrum politycznego, gospodarczego i kulturowego w Azji Centralnej.

Roksana Characzko

Uniwersytet Jagielloński

Polska jako "szara eminencja wojny". Obraz Polski w rosyjskich mediach po 24 lutego 2022 roku.

Po wybuchu pełnoskalowej wojny w Ukrainie Polska bardzo szybko znalazła się w centrum rosyjskiej narracji propagandowej. W mediach państwowych i prorządowych zaczęto przedstawiać ją nie tylko jako lojalnego sojusznika Kijowa, ale wręcz jako „szarą eminencję” całego konfliktu – państwo, które zza kulis kieruje działaniami Zachodu przeciwko Rosji. Celem mojego wystąpienia będzie przyjrzenie się, jak ten obraz Polski był konstruowany w rosyjskich mediach w latach 2022–2025 i jakie cele polityczne miał on realizować. Analizę oprę na materiałach z takich źródeł, jak РИА Новости, Известия, Первый канал czy Sputnik. Interesować mnie będą powtarzające się schematy opowieści, słowa-klucze, używane metafory oraz odwołania do przeszłości, od wątków II wojny światowej, przez PRL, po rzekome ambicje „odzyskania” zachodniej Ukrainy. Szczególnie ważne będzie pokazanie mechanizmu odwracania winy, w którym to Polska ma być agresorem, a Rosja obrońcą. Chcę pokazać, że ten wizerunek nie jest tworzony przypadkowo – pełni funkcję mobilizującą rosyjskie społeczeństwo, uzasadnia politykę Kremla i ma podważać jedność NATO i UE. Jednocześnie wiele z tych narracji to w gruncie rzeczy recykling starszych motywów propagandowych, obecnych w rosyjskim dyskursie od czasów carskich i sowieckich.

Wiktor Chałupniczak

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Battle of Artemivsk or The Defense of Bakhmut? Media Discourse in Russia and Ukraine Around The Events of May 2023.

The paper examines the linguistic and ideological differences in media narratives surrounding the Battle of Bakhmut (Artyomovsk) in May of 2023. By analyzing five online newspapers from both Russia and Ukraine, selected based on ownership structure and political affiliations, the study highlights disparities in terminology and framing. Using a script, word frequencies were measured, revealing significant patterns in the portrayal of key terms. Ukrainian media predominantly used "Bakhmut," emphasizing local defense and sovereignty, while Russian outlets favored "Artyomovsk" and framed the conflict in geopolitical terms. Differences were also observed in references to "war" versus "special military operation," casualties, and military successes. The study underscores the role of media in shaping public perception and national narratives, demonstrating how language functions as a tool of political and ideological influence in wartime discourse. The findings contribute to broader discussions on information warfare and the strategic use of toponymy in conflicts.

Nestor Hryniuk

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

From History to My Home: How Russian Imperialism Destroys Lives.

I am from a city in Donbas that has been occupied by Russia since 2014. In my presentation, I will share my personal story of war, describing how my family suddenly lost everything, including our home, and how our lives were irrevocably changed. I have not seen my relatives for almost five years, and I may never be able to return to my homeland if it remains under Russian occupation. Through my experience, I aim to illustrate how Russian imperialism works "in practice" and how it destroys the lives of ordinary people. I will support my narrative with historical and political facts, showing that Russia has always been an imperialist power: while its name and symbols have changed over time, its nature has remained the same. I will explain that Russia cannot exist without dictatorship and war, and why understanding this is crucial for modern politics. Russia's aggression will not stop with Ukraine; it is a continuation of a centuries-old imperial tradition that threatens stability beyond its borders. By combining personal testimony with historical analysis, this presentation highlights the human cost of imperialism and the persistent dangers posed by a state that prioritizes expansion over human life.

Yuliia Kruta

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

From Catherine II to Putin: The image of empire in Russian culture.

This paper examines the historical evolution of the imperial image in Russian culture from Catherine II to Vladimir Putin. The focus is on how political power and imperial ideology were expressed through art, literature, and official symbolism in different historical periods. The study argues that cultural narratives created under Catherine II, emphasizing Russia's greatness, unity, and "civilizing mission", laid the foundations for later imperial visions, including Soviet and contemporary forms. By tracing these continuities, the paper highlights how historical myths of empire have shaped Russian identity and legitimized expansionist ambitions up to the present day.

Sofiia Bieliaieva

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Catherine the Great and the Imperial Idea: Colonization, Enlightenment, and Control.

Catherine II, known as Catherine the Great (1762–1796), was a pivotal figure in the transformation of the Russian Empire into a major European and Eurasian power. Her reign combined enlightened ideals with an ambitious program of territorial expansion and administrative consolidation. Through the annexation of Crimea, the partitions of Poland, and the colonization of the southern steppes, she extended Russia's borders and integrated vast, ethnically diverse lands under imperial control. These policies not only secured access to the Black Sea and new trade routes but also strengthened the empire's geopolitical and military position.

Catherine embraced the rhetoric of Enlightenment philosophy, presenting herself as a rational and progressive sovereign. She supported education, the arts, and legal codification, aiming to align Russia with European standards of civilization. Cultural and intellectual reforms were employed to project an image of order, refinement, and enlightened authority, making imperial rule appear as a civilizing mission rather than mere conquest.

Nevertheless, her government maintained and deepened the structures of autocracy and serfdom. The contradictions between her enlightened discourse and oppressive practices reveal the dual nature of her reign: modernization served the consolidation of power rather than the liberation of subjects. Catherine's synthesis of expansion, cultural sophistication, and centralized control illustrates the essence of the Russian imperial idea — an empire justified by civilization and reason, yet sustained through domination and hierarchy. Her legacy established a model of imperial governance that continued to shape Russian political culture long after her death.

Sofiia Vihirinska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

The Evolution of Russian Propaganda: From Tsarist Empire to Putin's regime and its role in the War in Ukraine (2014–Present). The usage of referendums, "Russian Peace" ideology and media manipulation to influence democratic states.

This paper will examine the use of various tools of misinformation employed to influence and control a separate democratic country. Central to this propaganda is the concept of Russkiy Mir (the so-called "Russian Peace") and the broader Russian ideology that presents Russia as the guardian of Russian speakers and cultural unity beyond its borders. This narrative has played a crucial role in shaping public opinion and legitimising intervention, particularly during the annexation of Crimea and the so-called referendums held in the occupied territories of Ukraine. Moreover, it explores the evolution of methods used to manipulate other countries, tracing this practice from the Tsarist Empire to the Russian Federation and analyses the consequences of such actions.

Andrii Haivaniuk

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Confrontation, engagement and rivalry: American Responses to Russian Imperial Cycles from the Cold War to the Ukraine Conflict.

As a reflection of American reactions to Russian imperial cycles, from the Cold War to the situation in Ukraine, this article analyzes the development of US National Security Strategies (NSS) from 1987 to 2022. It examines how changing global events and internal political dynamics have impacted U.S. strategic orientations, which have fluctuated through periods of confrontation, engagement, and rivalry. At first, the Reagan administration combined cautious optimism about arms limitation with deterrence to portray the Soviet Union as an existential enemy. Although tensions simmered beneath the surface, Russia was reframed as a fragile partner during the post-Soviet era under George H.W. Bush and Clinton, with U.S. strategy focusing on democratization, NATO expansion, and economic integration. Under George W. Bush, Russia briefly lost prominence in the 2000s as a result of counterterrorism efforts. This was followed by a resurgence of strategic rivalry in the face of Russia's assertive regional actions, particularly the wars in Georgia and later Crimea. With Russia's annexation of Crimea in 2014, the Obama administration's attempts to restart collaboration fell apart, and the focus shifted to alliance reassurance, containment, and the acknowledgment of hybrid threats. The Trump administration displayed inconsistent strategic messaging while vocally supporting great-power competition. Last but not least, the Biden administration's 2022 strategy, which combined sanctions, deterrence, and alliance mobilization with a concurrent emphasis on China's systemic challenge, formalized Russia as a serious danger amidst the full-scale invasion of Ukraine. The cyclical pattern found in NSS records indicates a recurrent strategic rhythm in the United States that is impacted by alliance imperatives, party inclinations, and systemic shocks. Knowing this pattern makes it clear that managing persistent Russian imperialism in the context of larger great-power struggle requires logical, adaptable strategies and that strategic whiplash is a real possibility.

Julia Grebenstein

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Disinformation as a Tool of Russian Soft Power: Influence on European Politics and Society.

This presentation examines how the Russian Federation employs disinformation as a tool of soft power to influence political attitudes and social dynamics within Europe. As Russia faces growing military and economic limitations in achieving its strategic goals, particularly in Ukraine, it increasingly turns to information manipulation as an alternative means of projecting influence. The presentation situates this strategy within the framework of soft power, highlighting how the construction and dissemination of misleading narratives serve to justify Russia's actions abroad while undermining European trust in democratic institutions and media. Drawing on examples from Germany, Poland, and the European Union, it explores how Russian propaganda is received, adapted, and interpreted across different European societies. The analysis argues that disinformation functions not only as an external communication strategy but also as a psychological and political instrument that compensates for Russia's declining ability to exert hard power, thereby reshaping Europe's informational area.

Dmytro Muzychuk

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Weaponizing the Law: The Legal Engineering of Annexation of Ukrainian Territories in Russia's Imperial Strategy.

During my presentation I will examine how Russia has systematically weaponized legal and rhetorical tools to legitimize territorial conquest, focusing on the annexations of Crimea in 2014 and of Donetsk, Luhansk, Kherson, and Zaporizhzhia regions in 2022. Through a sequence of orchestrated actions, such as military occupation, staged referenda, formal recognition of puppet entities, and rapid domestic ratification, Russia constructs a facade of legality that masks the use of force. This process, described as the legal engineering of annexation, combines juridical mimicry and imperial rhetoric: appeals to self-determination, protection of “compatriots,” and historical entitlement. Drawing on UN resolutions, international humanitarian law, and the norms of the law of occupation, I expose how these legal performances (legal engineering) aim to convert aggression into legitimacy within Russia’s domestic and international legal systems while violating peremptory norms of international law. The presentation wants to highlight how law itself becomes a tool of neo-imperial expansion in the twenty-first century.

Veronika Bondarevska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Economic Sanctions as a Response to Russian Imperialism in the War against Ukraine.

The Russian invasion of Ukraine in 2022 has reignited global discussions on the nature of Russian imperialism and the mechanisms available to counter it in the modern international system. This paper examines economic sanctions as one of the principal instruments used by the international community to respond to Russia’s renewed imperial ambitions. The study explores the historical continuity of imperial patterns in Russian foreign policy and argues that the current war represents not an isolated geopolitical event but a manifestation of long-standing imperial tendencies that continue to shape Russia’s actions on the international stage.

Laura Gosiewska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Dezinformacja jako narzędzie wywiadu: jak technologia wspiera imperializm i kształtuje wojnę hybrydową Rosji.

Współczesna dezinformacja stała się jednym z kluczowych narzędzi operacyjnych wywiadu, integrując elementy technologii informacyjnych, psychologii społecznej i strategii geopolitycznych. Jej rola wykracza dziś poza klasyczne działania propagandowe, stanowi bowiem istotny komponent w strukturze tzw. wojny hybrydowej, w której granice między sferą militarną, cyfrową i informacyjną ulegają zatarciu. Celem wystąpienia jest analiza dezinformacji jako narzędzia realizacji interesów państwowych w kontekście rozwoju nowoczesnych technologii cyfrowych, ze szczególnym uwzględnieniem praktyk Federacji Rosyjskiej.

Niezbędna zdaje się próba zdefiniowania i zrozumienia „ekosystemu dezinformacyjnego” jako złożonego układu, w którym sztuczna inteligencja, sieci botów, algorytmy rekomendacyjne oraz automatyzacja treści pełnią funkcję multiplikatorów wpływu. Wskazane zostaną mechanizmy, za pomocą których rosyjski aparat wywiadowczy wykorzystuje media społecznościowe, cyberoperacje oraz narracje historyczne do destabilizacji przestrzeni informacyjnej i politycznej państw zachodnich. Analiza obejmuje wybrane studia

przypadków (m.in. ingerencje w procesy wyborcze, kampanie dezinformacyjne dotyczące konfliktów zbrojnych, pandemii oraz energetyki).

Wnioski wskazują, że technologia nie tylko wspiera, ale i legitymizuje współczesne formy imperializmu informacyjnego, tworząc pozory pluralizmu i wolności słowa przy jednoczesnym wzmacnianiu kontroli nad świadomością odbiorców. Rosyjski model wojny hybrydowej ilustruje, jak informacja staje się bronią strategiczną – zdolną do kształtowania rzeczywistości politycznej, ekonomicznej i społecznej bez użycia tradycyjnych środków militarnych.

Słowa kluczowe: dezinformacja, wywiad, technologia, wojna hybrydowa, Rosja, imperializm informacyjny, bezpieczeństwo informacyjne.

Lidziya Ramanouskaya

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Russification as an imperialistic tool: The problem of bilingualism in Belarus.

Language policy is examined as one of the manifestations of Russian imperialism towards Belarus. Historically, the Belarusian language has been systematically replaced by Russian as part of the Tsarist and Soviet policies of unification, and then through the promotion of Russian as a "prestigious" language, while Belarusian was seen as "the language of the unintelligent". The maintenance of the dominant status of the Russian language in Belarus still plays an important role in preserving Russia's cultural and ideological influence. People use Russian every day and everywhere - in shops, in hospitals, in restaurants, in offices and at job interviews. Even though Belarussian and Russian both are official languages, people struggle to use Belarussian for education. Although, the Ministry of Education of Belarus provides education in the Belarusian language for children, parents must write an application to open Belarusian-speaking classes and schools, while Russian is the default language of getting knowledge. The rejection of the status of Russian as the official language is seen as a step towards national awareness and liberation from the post-imperial influence. Thus, the language issue is not only a cultural but also a political dimension of the struggle against Russian influence on Belarussian society.

Stanisław Lewko

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wzorce dominacji i zniszczenia. Gdańsk 1945 jako zwierciadło współczesnych wojen Rosji.

Celem referatu jest ukazanie zachowań Armii Czerwonej podczas zdobywania Gdańska w 1945 roku jako przejawu imperialnej logiki Związku Radzieckiego, która znajduje kontynuację w działaniach Federacji Rosyjskiej na Ukrainie. Wystąpienie stanowi analizę zjawiska przemocy wobec ludności cywilnej, grabieży i systemowego niszczenia przestrzeni miejskiej – elementów, które w narracji radzieckiej uzasadniano „wyzwoleniem”, a które w istocie odzwierciedlały głęboko zakorzenione wzorce dominacji i poniżenia ludów podbitych. Podstawę źródłową stanowią relacje świadków oraz dokumenty z archiwów gdańskich, uzupełnione o literaturę przedmiotu i doniesienia medialne dotyczące trwającego konfliktu na Ukrainie, co pozwala na całościowe i porównawcze ujęcie problematyki.

Autor wskazuje, że analiza wydarzeń z Gdańska stanowi klucz do zrozumienia współczesnych rosyjskich praktyk wojennych, zwłaszcza w kontekście Buczy, Mariupola czy

Bachmutu, gdzie powracają te same mechanizmy dehumanizacji przeciwnika, masowych zbrodni wobec ludności cywilnej oraz brutalnej demonstracji siły. W obu przypadkach mamy do czynienia nie tylko z przemocą wobec człowieka, ale i z celowym, bezrefleksyjnym niszczeniem przestrzeni, miast, domów, zabytków, w imię samego aktu podboju, bez względu na jego koszty. W Gdańsku w 1945 roku, podobnie jak dziś na Ukrainie, dochodziło do systemowych rabunków (od grabieży prywatnego mienia, biżuterii czy zegarków po kradzieże na skalę zorganizowaną, obejmującą sprzęt radiowo-telewizyjny i gospodarstwa domowego), masowych gwałtów i mordów na bezbronnych mieszkańcach. Zestawienie tych zjawisk pozwala dostrzec ciągłość imperialnego wzorca przemocy, w którym terror i zniszczenie nie są skutkiem ubocznym wojny, lecz stanowią świadome narzędzie budowania hegemonii w przestrzeni podbitej.

Słowa kluczowe: Gdańsk 1945, Armia Czerwona, Bucza, Ukraina, zbrodnie wojenne, grabież, inwazja Rosji na Ukrainę, imperializm rosyjski, pamięć historyczna.

Oksana Volovodiuk

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

“...with a scandal unseen in Europe, they tore apart the insides of our homeland.” The idea of Russia’s participation in the partitions of the Polish-Lithuanian Commonwealth as an abridgment of the natural order in Polish patriotic sermons of the Napoleonic period.

In this paper, I examine how the fact of the Russian Empire’s participation in the partitions of the Polish-Lithuanian Commonwealth was framed in the religious enlightened discourse as a violation of natural law. Napoleon’s assistance in the Polish struggle for independence and the eventual creation of a small Polish state, the Duchy of Warsaw, revitalized Polish intellectual processes, which involved rethinking and rationalizing the events of the recent past, resulting in the partitions. At the beginning of the nineteenth century, these discourses were still marked by enlightened ideas, such as those of the natural law and order. I argue that in the Polish discourse of the Napoleonic period, the enlightened notion of the natural order also included the idea of international order before the partitions, implying that any unlawful actions aimed at changing it were supposed to be condemned. By examining religious discourses, I intend to demonstrate that the religious milieu of the Grand Duchy of Warsaw was actively involved in the process of producing political discourses, including rationalizing the trauma of partitions.

Among the three partitioning powers, the Russian Empire deserves special attention for a number of reasons. Firstly, Russia’s involvement in the partitions was marked by the massacre of Praga (1794), carried out by Russian general Alexander Suvorov, an event particularly traumatic for the Polish society. In various sources produced by patriotic Poles in the post-partition period, this event was presented as a pinnacle of Russian barbarity. It fits within the framework of the idea of antagonism before civilization and barbarism, particularly common in European Enlightenment discourses, often leaving its traces in the mental maps of Europe. Secondly, Napoleon’s campaign against the Russian Empire in 1812 raised hopes among the patriotic Poles for the further expansion of the Duchy of Warsaw into the eastern lands of the former Commonwealth.

Mariam Mashinyan

Uniwersytet Warszawski

The Weaponization of Lawfare in Russia's Shadow: Constitutional Coercion and Imperial Hegemony Against Armenia in Post-Soviet Geopolitics.

This paper aligns directly with the conference theme by examining how Russia and its allies employ **lawfare**—the strategic manipulation of legal and institutional systems—as a key tool of geopolitical coercion against Armenia.

This strategy functions as a modern face of imperialism, primarily aimed at **undermining Armenia's sovereignty, keeping Armenia dependent on Russia, and imposing Russian/regional hegemony** over the state.

The analysis will focus on how coercive campaigns orchestrated or supported by Moscow are executed through legal and informational channels:

1. Constitutional Coercion as Imperial Punishment: I will analyze the demand for Armenia to remove references to the 1990 Declaration of Independence from its Constitution. This constitutes **interference in Armenia's domestic political affairs**. This demand serves a dual imperial purpose: first, it exploits Armenia's legal framework (requiring a constitutional referendum) to **delay the peace process**, allowing the external power to maintain the option of a military offensive. Second, it acts as a method for Russia to **"punish" Armenia for aligning with the West** by fostering societal polarization and weakening democratic governance.

2. The Nexus of Autocratic Legalism and Russian Strategy: The paper will investigate the strategic use of **autocratic legalism** where an external state demands unilateral concessions from Armenia while refusing to address explicit territorial claims embedded in its own legal frameworks. This tactic mirrors the strategy used by **Russia's similar campaign** in Africa and the European neighborhood. Russia's Foreign Ministry, reflecting its **"increasing alignment with Azerbaijan against Armenia,"** has begun echoing these coercive narratives.

3. Coordinated Campaigns Against Euro-Atlantic Integration: I will examine the **coordinated campaign of false narratives** deployed by Russia and its allies to block Armenia's diversification away from Moscow. This includes efforts to prevent the deployment of the EU monitoring mission (EUMA) and opposition to Armenia enhancing its defense system. Russia actively works to **hinder the strengthening of Armenia's security and sovereignty**, arguing that France is trying to solidify its presence in Armenia to **"spy on neighboring states and prevent peace agreements with Azerbaijan from being implemented"**. This collective strategy aims to prevent Armenia from **reducing its dependence on Russia**.

4. Cognitive Warfare and Narrative Manufacturing: The research will detail how Moscow-aligned actors employ narrative warfare—for example, by labeling Armenia's defense of its sovereignty as **"revanchism"**—to manipulate international opinion and justify pressure tactics. This strategy seeks to ensure a **"diplomatically isolated and unsupported Armenia"** that remains vulnerable to external control.

By analyzing these legal and institutional mechanisms as tools of contemporary Russian-backed geopolitical coercion, the paper will offer critical insights into the modern **faces of Russian imperialism** in the post-Soviet space.

Krzysztof Konstanciuł
Uniwersytet Warszawski

Dzieci z Ukrainy w okowach rasyzmu – polityka Federacji Rosyjskiej wobec ukraińskich dzieci, jako przykład polityki rosyjskiego imperializmu demograficznego.

Polityka rusyfikacji ukraińskich dzieci prowadzona przez Federację Rosyjską w trakcie toczącej się od 2014 roku agresji na Ukrainę stanowi element szerszej strategii „ludobójstwa kulturowego” oraz próbę włączenia okupowanych ziem i ukraińskiego potencjału demograficznego do ideologicznej przestrzeni „Ruskiego Miru”. Działania te koncentrują się na dzieciach uznawanych przez okupantów za „rokujące”, czyli takich, których możliwa jest jak najszybsza asymilacja z narodem rosyjskim. Głównym celem tego proceduru jest wyniszczenie ich tożsamości, zmuszenie do wyrzeczenia się własnego języka i narodowości oraz wykreowanie z nich „prawdziwych Rosjan” – nowych obywateli „Ruskiego Miru”. Proces ten obejmuje deportacje, umieszczanie w obozach reedukacji ideologiczno-politycznej oraz przymusowe adopcje. Z kolei dzieci niespełniające rosyjskich „kryteriów” poddawane są torturom, izolacji w szpitalach psychiatrycznych, więzieniach i sierocińcach, co prowadzi do ich stopniowej fizycznej i psychicznej degradacji.

Współczesne rosyjskie praktyki okupacyjne – w tym systematyczna polityka wyniszczania tożsamości – wykazują wyraźne podobieństwa do metod stosowanych ponad 80 lat temu, przez totalitarne reżimy: sowiecki i nazistowski.

Autor referatu postawił sobie za cel przedstawienie działań Federacji Rosyjskiej wobec ukraińskich dzieci w dobie agresji na Ukrainę, jako umotywowanego neototalitarną ideologią elementu polityki imperializmu. Referat ma także na celu wskazanie ewidentnych analogii między współczesnymi działaniami rosyjskich władz a historycznymi praktykami totalitarnymi wymierzonymi w zniszczenie tożsamości młodego pokolenia oraz zaplanowane i systematyczne wyniszczenie narodu.

ABSTRAKTY

(SEKCJA ONLINE):

Mariam Kolbaia

Uniwersytet Warszawski

Analiza imperialnej polityki Rosji na podstawie książki pt. „What Everyone in the Free World Should Know About Russia” autorstwa Jana Nanuaszwilego?

Celem wystąpienia jest analiza imperialnej polityki Rosji w ujęciu historycznym i geopolitycznym na podstawie dzieła Jana Nanuaszwilego pt. What Everyone in the Free World Should Know About Russia. Książka dotyczy historii i sytuacji politycznej Rosji od epoki nowożytnej do początku lat 70. XX wieku. Autor kieruje swoją książkę do państw wolnego świata, czyli do Zachodu, a jego celem jest przedstawienie przyczyn, które ukształtowały obecną potęgę terytorialną i geopolityczną Rosji. Nanuaszwili w swoim dziele wielokrotnie zaznacza, że celem polityki ZSRR jest chęć uzyskania globalnej dominacji, a metodą do realizacji tej idei jest przeprowadzenie jej w czasie pokoju. Odwołując się do historii, autor wskazuje główne cechy i metody polityki Rosjan, które zostały przeprowadzone w większości w czasach pokoju, z wykorzystaniem przepracowanej metody „zimnej wojny”, która pozostała niezmienna od 400 lat. Nanuaszwili dzieli świat na trzy zwalczające się obozy, z których każdy ma odmienne cele. Szczególne znaczenie przypisuje narodom podporządkowanym, stanowiącym zarówno fundament imperialnej potęgi Rosji, jak i potencjalną siłę prowadzącą do jej osłabienia i rozpadu. Krytyce poddaje także politykę Zachodu, którego obojętny stosunek wobec walki narodów zniewolonych doprowadził do osiągnięcia przez ZSRR globalnej pozycji. Powyżej opisana metoda „zimnej wojny” jest obecnie wykorzystywana przez Federację Rosyjską, której celem jest pobudzanie konfliktów wewnętrznych na świecie, aby wzmocnić swoją obecność w danym regionie. Krytyczna postawa Nanuaszwilego wobec Zachodu pozostaje nadal ważnym i aktualnym problemem w dzisiejszej polityce europejskiej.

Oskar Stefański

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Rosyjski imperializm wobec nordyckiej integracji.

Nordycka integracja to proces trwający w pełni od drugiej połowy XIX wieku wraz z pojawieniem się doktryny politycznej jaką był skandynawizm. Państwa nordyckie zgodnie z nią współpracowały ze sobą w duchu równości i wzajemności. Od początku jej rozpoczęcia Rosja angażowała się w ten proces w sposób destabilizujący, który miał na celu spowalniać integrację Nordenu. Rosja chcąc zdominować Bałtyk musiała rywalizować z neutralnymi (Szwecja), bądź nie (Dania, Norwegia) państwami nordyckimi, w tym też przez wiele lat kontrolując Finlandię. Rywalizacja ta była powodem polityki destabilizacyjnej, która sprawiała, że część państw nordyckich opóźniała współpracę. Ważna jest w tym elemencie polityka, również ZSRR, które jako kontynuator polityki imperialnej było w stałym konflikcie ze wszystkimi państwami nordyckimi. Norden chcąc przeciwdziałać rosyjskim wpływom przez cały czas był zmuszony do pogłębiania integracji, pomimo rosyjskiej polityki destabilizacyjnej.

Celem wystąpienia jest przedstawienie sposobu działania Rosji, a także tego w jaki sposób państwa nordyckie radziły sobie i przeciwdziałały z rosyjskim wpływem

destabilizacyjnym. Z tego względu postawione zostaną pytania badawcze "W jaki sposób Rosja próbowała destabilizować region nordycki?" I "W jaki sposób Norden próbował temu przeciwdziałać?"

Wykorzystane zostaną krytyczna analiza treści, w kwestii analizy źródeł pierwotnych i literatury przedmiotu. Ponadto zastosowana zostanie metoda historyczna i analiza SWOT.

Ostap Hnat

Uniwersytet Jagielloński

Imperialne wzorce w polityce pamięci historycznej Federacji Rosyjskiej. Historia jako narzędzie neoimperializmu.

Kontekst: Rosja od wieków wykorzystuje historię jako narzędzie legitymizacji swojej polityki imperialnej. Już w czasach carskich tworzone narracje o „misji cywilizacyjnej” wobec innych narodów, a w okresie sowieckim – o „wyzwalaniu” Europy i walce z faszyzmem. Współcześnie Federacja Rosyjska świadomie rozwija politykę pamięci, w której akcentuje wielkość dawnych imperiów, mitologizuje ZSRR i szczególnie Wielką Wojnę Ojczyźnianą, przedstawiając ją jako fundament rosyjskiej tożsamości narodowej. Ta selektywna interpretacja historii służy propagandzie – z jednej strony wzmacnia wewnętrzną konsolidację społeczeństwa wokół władzy, z drugiej uzasadnia politykę zagraniczną, w tym agresję wobec sąsiadów (np. narracja o „obronie Rosjan i świata rosyjskiego” w Ukrainie). Polityka pamięci jest więc nie tylko elementem kultury i edukacji, lecz także instrumentem geopolitycznym i integralną częścią rosyjskiego neoimperializmu.

Cel: Ukazanie, w jaki sposób Federacja Rosyjska wykorzystuje politykę pamięci historycznej do legitymizacji swojej współczesnej polityki neoimperialnej i agresywnej wobec sąsiadów.

Metoda badawcza: Metodą badawczą wykorzystaną w wystąpieniu jest analiza jakościowa źródeł zastanych.

Źródła: źródła wykorzystane w pracy to publikacje i artykuły naukowe z zakresu stosunków międzynarodowych i politologii oraz artykuły internetowe na temat neoimperializmu Rosji w kontekście polityki pamięci oraz polityki zagranicznej.

Słowa kluczowe: rosyjski imperializm, neoimperializm, polityka pamięci, historia, propaganda.

Piotr Kachel

Uniwersytet Jagielloński

Idea wielkiego limitrofu i jej wpływ na rosyjską myśl strategiczną.

Idea „wielkiego limitrofu” (ros. *большой лимитроф*) – jako strefy przejściowej pomiędzy cywilizacją euroatlantycką a rosyjską – stanowi jeden z kluczowych konceptów współczesnej rosyjskiej geopolityki. Pojęcie to, rozwijane m.in. przez Wasilija Klimienkę, Władimira Pawlenkę czy Igora Greczanowa, obejmuje szeroki pas państw Europy Środkowo-Wschodniej, Kaukazu i Azji Centralnej. W rosyjskiej myśli strategicznej limitrof pełni funkcję bufora – zarówno w sensie geograficznym, jak i cywilizacyjnym – którego kontrola lub neutralizacja postrzegana jest jako warunek bezpieczeństwa Rosji.

Celem referatu jest ukazanie, w jaki sposób koncepcja wielkiego limitrofu wpływa na kształtowanie rosyjskich strategii politycznych, wojskowych i informacyjnych. Analizie poddane zostaną zarówno źródła ideowe tej koncepcji (od eurazjanizmu po neoklasyczną geopolitykę), jak i jej przejawy w oficjalnych dokumentach strategicznych Federacji Rosyjskiej

oraz działaniach praktycznych – zwłaszcza w kontekście wojny na Ukrainie, polityki wobec Białorusi, Kaukazu i Azji Środkowej.

Referat stawia tezę, że idea limitrofu nie tylko uzasadnia rosyjskie dążenie do zachowania strefy wpływów, ale również służy legitymizacji działań ofensywnych, przedstawianych jako „strategiczna obrona” przed ekspansją Zachodu. Tym samym koncepcja ta współtworzy ramy intelektualne rosyjskiej polityki imperialnej i redefinicji ładu międzynarodowego w wymiarze regionalnym. W ujęciu szerszym limitrof ukazany zostanie jako pole starcia między różnymi wizjami porządku globalnego – zderzenia geopolityki stref wpływów z zasadami suwerenności i integralności terytorialnej.

Wojciech Ćwikowski

Uniwersytet Jagielloński

Imperialista Putin. Dyskursywny obraz rosyjskiego imperializmu w polskim dyskursie medialnym.

Celem referatu jest zbadanie sposobów konstruowania wizerunku Władimira Putina jako symbolu rosyjskiego imperializmu w polskim dyskursie medialnym w ostatnich latach, ze szczególnym uwzględnieniem roku 2022 jako cezury czasowej. Analiza obejmuje materiały prasowe i internetowe pochodzące z mediów o zróżnicowanym profilu światopoglądowym. Badanie wykorzystuje podejście łączące metody ilościowe (analiza frekwencyjna i kolokacyjna słów kluczowych w oparciu o duży korpus tekstów) z narzędziami krytycznej analizy dyskursu (Fairclough, van Dijk), co pozwala uchwycić zarówno dominujące wzorce językowe, jak i ukryte mechanizmy ideologiczne. Celem pracy jest ukazanie, w jaki sposób język i struktury narracyjne polskich mediów współtworzą obraz Putina jako uosobienia imperialnej polityki Rosji oraz jak dyskurs ten służy definiowaniu polskiej tożsamości w opozycji do rosyjskiego imperium.

Antoni Sikoń

Uniwersytet Jagielloński

Rosyjski imperializm w mowie. Dwudziestowieczna próba systemowego zbliżenia do języka rosyjskiego gramatyki języków ukraińskiego i białoruskiego jako przejaw ekspansji na świadomość narodową.

Celem wystąpienia jest zaznajomienie słuchaczy z historią sztucznych, nie znajdujących naukowego podparcia reform języków białoruskiego i ukraińskiego, które rozpoczęły się na polecenie władzy radzieckiej w 1933 roku i miały na celu zbliżenie dwóch powyższych mów do języka rosyjskiego. Szczególny nacisk położony został na oficjalne wyjaśnienia organów władz wykonawczych republik białoruskiej i ukraińskiej czemu konieczne było dokonanie reform, jak również na objaśnienie zmian ortograficznych i leksykalnych, które zostały do tych języków wprowadzone. Wystąpienie ma spróbować zachęcić do dyskusji nad pytaniem jak ważny jest język dla samoidentyfikacji narodu oraz czy w przypadku powyższego sowieckiego eksperymentu można użyć określenia „agresji tożsamościowej”.

Słowa kluczowe: narkamauka, reforma językowa, „słownik rosyjsko-rosyjski”, ukraińska ortografia 1933.

Angelika Sarna

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wojna w erze cyfrowej. Rola mediów społecznościowych i fake newsów w pełnoskalowej wojnie Rosji przeciwko Ukrainie.

Pełnoskalowa agresja Rosji na Ukrainę, rozpoczęta 24 lutego 2022 roku, unaoczniała nie tylko brutalny wymiar działań militarnych, lecz także znaczenie wojny informacyjnej prowadzonej w przestrzeni cyfrowej. Media społecznościowe stały się areną walki o narrację, w której równolegle funkcjonują oficjalne komunikaty władz, oddolne świadectwa obywateli, ale również masowo produkowane i rozpowszechniane treści dezinformacyjne. Rosyjska propaganda wykorzystuje narzędzia cyfrowe do podważania zaufania społecznego, wzmacniania chaosu informacyjnego oraz manipulowania opinią publiczną zarówno w Ukrainie, jak i na arenie międzynarodowej.

Celem mojego wystąpienia jest analiza roli mediów społecznościowych w procesie kształtowania obrazu wojny XXI wieku na przykładzie konfliktu rosyjsko-ukraińskiego. Szczególną uwagę poświęcę zjawisku fake newsów oraz mechanizmom ich funkcjonowania – od sposobów ich tworzenia i dystrybucji, po wpływ na odbiorców. Omówię także przykłady skutecznych strategii przeciwdziałania dezinformacji, podejmowanych zarówno przez państwo ukraińskie, jak i przez społeczności międzynarodowe oraz niezależne inicjatywy fact-checkingowe. Referat będzie próbą odpowiedzi na pytanie, jak doświadczenie wojny informacyjnej zmienia dotychczasowe rozumienie konfliktów zbrojnych w XXI wieku. Analiza przypadku wojny w Ukrainie pokazuje bowiem, że współczesne działania militarne są nierozzerwalnie związane z cyfrowym polem walki o narrację, pamięć i tożsamość.

Natalia Szewczyk

Akademia Piotrkowska

Cyberimperializm Rosji jako narzędzie wojny hybrydowej: między dezinformacją a atakami na infrastrukturę krytyczną Europy Środkowo-Wschodniej.

Rosyjski imperializm we współczesnym wydaniu coraz częściej realizuje się nie tylko poprzez działania militarne czy naciski polityczno-gospodarcze, lecz również w cyberprzestrzeni. W tym kontekście można mówić o zjawisku cyberimperializmu, rozumianego jako wykorzystywanie narzędzi cyfrowych do rozszerzania wpływów politycznych, destabilizowania przeciwników oraz utrzymywania przewagi strategicznej. Jest on integralnym elementem szerszej koncepcji wojny hybrydowej prowadzonej przez Federację Rosyjską, której celem jest podważanie bezpieczeństwa regionalnego oraz ładu międzynarodowego.

W referacie zostaną przedstawione dwa główne wymiary cyberimperializmu rosyjskiego. Pierwszym jest dezinformacja i propaganda w cyberprzestrzeni – od działań farm trolli, przez automatyczne sieci botów, aż po kampanie ukierunkowane na wybory i procesy decyzyjne w państwach Europy Środkowo-Wschodniej. Szczególny nacisk zostanie położony na analizę metod wywoływania chaosu informacyjnego, polaryzowania społeczeństw oraz podważania zaufania do instytucji demokratycznych.

Drugim wymiarem są cyberataki na infrastrukturę krytyczną, które stanowią bardziej bezpośredni element projekcji siły i presji geopolitycznej. Przykłady ataków w Estonii (2007), na ukraiński sektor energetyczny (2015, 2017) czy kampanie phishingowe wobec Polski i państw bałtyckich pokazują, że cyberprzestrzeń staje się polem walki o charakterze strategicznym, w którym Rosja dąży do podporządkowania sobie sąsiadów i testowania odporności całego regionu.

Analiza zjawiska cyberimperializmu pozwala lepiej zrozumieć, jak historyczne wzorce rosyjskiego imperializmu – oparte na kontroli informacji, zastraszaniu i podporządkowywaniu społeczeństw – zostały przeniesione do cyberprzestrzeni w XXI wieku. Referat wskaże także perspektywy przeciwdziałania tym zagrożeniom, w tym rolę współpracy międzynarodowej w ramach NATO, UE i inicjatyw regionalnych. Celem wystąpienia będzie ukazanie cyberimperializmu jako kluczowego elementu współczesnej polityki imperialnej Rosji oraz zainicjowanie dyskusji nad skutecznymi strategiami obrony przed tym zjawiskiem.

Łukasz Fura

Akademia Piotrkowska

Rosja Putina wobec polskiej suwerenności. Kontynuacja dawnych wzorców?

Celem referatu jest zbadanie polityki Federacji Rosyjskiej w stosunku do Polski, mając na uwadze ugruntowane schematy postimperialne oraz trwałe wzorce dominacji sięgające czasów carskich i sowieckich. Referat ten skupia się na tym, w jaki sposób władza Władimira Putina wykorzystuje narracje historyczne, narzędzia polityki zagranicznej oraz działania hybrydowe, aby osłabiać suwerenność Polski i podważać jej pozycję w zachodnich strukturach. Kluczowe pytanie brzmi, czy polityka Kremla wobec Warszawy to nowa jakość w relacjach bilateralnych, czy raczej kontynuacja wcześniejszych modeli podporządkowania opartych na nierównowadze sił, presji politycznej i manipulacji ideologicznych? Analiza bazuje na podejściu interdyscyplinarnym, integrującym punkty widzenia nauk politycznych, międzynarodowych relacji oraz historii. W teorii tekst opiera się na idei neokolonializmu, teorii kontynuacji imperialnej oraz koncepcji ontologicznego bezpieczeństwa państwa. Z punktu widzenia Putina, Polska funkcjonuje jako kraj graniczny, który w sposób symboliczny i strategiczny stwarza zagrożenie dla idei „rosyjskiego świata”. W związku z tym działania Moskwy wobec Warszawy obejmują nie tylko presję dyplomatyczną i energetyczną, ale również kampanie informacyjne, ingerencje w historię oraz próby wprowadzenia wewnętrznego zamieszania poprzez dezinformację. Polska funkcjonuje jako kraj graniczny, który w sposób symboliczny i strategiczny stwarza zagrożenie dla idei „rosyjskiego świata”. W związku z tym działania Moskwy wobec Warszawy obejmują nie tylko presję dyplomatyczną i energetyczną, ale również kampanie informacyjne, ingerencje w historię oraz próby wprowadzenia wewnętrznego zamieszania poprzez dezinformację. Ostatecznie referat dowodzi, że w przypadku Rosji Putina mamy do czynienia z dynamiczną rekonstrukcją tradycyjnych schematów myślenia o Polsce - nie jako równorzędnym partnerze, lecz jako elemencie strefy wpływów, której niezależność jest postrzegana jako zagrożenie dla imperialnej tożsamości Rosji.

Izabela Anna Predko

Absolwentka Uniwersytetu Szczecińskiego

Wojna epistemiczna i ramy poznawcze rosyjskiej dezinformacji: neoimperialne strategie władzy narracyjnej.

Celem referatu jest analiza rosyjskiej dezinformacji jako instrumentu neoimperialnej polityki władzy narracyjnej, rozumianej w kategoriach wojny epistemicznej – systemowego ataku na struktury poznawcze i komunikacyjne społeczeństw demokratycznych. W oparciu o koncepcje ram interpretacyjnych Ervinga Goffmana (1974) oraz framingu Roberta M. Entmana (1993) ukazano, w jaki sposób Federacja Rosyjska konstruuje alternatywne ramy poznawcze

rzeczywistości geopolitycznej, podważając epistemiczne fundamenty Zachodu: prawdę, racjonalność i zaufanie społeczne.

W ramach tej strategii podmiotowość ukraińska definiowana jest jako „zagrożenie”, natomiast przemoc wobec Ukrainy – jako „misja” obrony, „denazyfikacji” czy „wyzwolenia”. Takie odwrócenie kategorii moralnych stanowi przykład reframingu epistemicznego, w którym agresja zyskuje status moralnie uzasadnionej interwencji, a ofiara – cechy sprawcy. Analiza dyskursu oficjalnych przekazów Kremla i prorosyjskich mediów pokazuje, że dezinformacja pełni funkcję nie tylko propagandową, lecz również ontologiczną – rekonfiguruje sposób postrzegania świata, budując alternatywny porządek poznawczy w ramach paradygmatu „rosyjskiego świata” i ideologii neoeurazjatyzmu.

Wnioski wskazują, że rosyjska wojna epistemiczna stanowi współczesną formę imperializmu poznawczego, w której kontrola nad wiedzą, pamięcią i znaczeniem staje się kluczowym wymiarem władzy w polityce międzynarodowej. Przeciwdziałanie temu zjawisku wymaga wzmocnienia odporności poznawczej (cognitive resilience), edukacji medialnej oraz rozwoju mechanizmów bezpieczeństwa informacyjnego w Europie Środkowo-Wschodniej.

Słowa kluczowe: wojna epistemiczna, ramy poznawcze, dezinformacja, władza narracyjna, neoimperializm, bezpieczeństwo poznawcze, Goffman, Entman, Federacja Rosyjska, „rosyjski świat”.

Julia Wrotyńska

Uniwersytet Wrocławski

Między Trzecim Rzymem a wojną o wartości: symboliczne i tożsamościowe fundamenty rosyjskiego neoimperializmu.

Wystąpienie zatytułowane „Między Trzecim Rzymem a wojną o wartości: symboliczne i tożsamościowe fundamenty rosyjskiego neoimperializmu” koncentruje się na analizie kulturowych, religijnych i ideologicznych podstaw współczesnej polityki imperialnej Federacji Rosyjskiej. Tezą referatu jest przekonanie, że rosyjski neoimperializm nie opiera się wyłącznie na czynnikach militarnych i geopolitycznych, ale równie istotne znaczenie mają narracje symboliczne i tożsamościowe, które tworzą ramy legitymizacji działań państwa.

Punktem wyjścia jest idea Moskwy jako „Trzeciego Rzymu” – XVI-wieczna koncepcja, która nadała Rosji wyjątkowy status kontynuatorki chrześcijańskiego imperium. Ta tradycja jest dziś reinterpretowana i wzmocniana poprzez bliską współpracę państwa z Cerkwią prawosławną, retorykę obrony „tradycyjnych wartości” oraz przedstawianie konfliktów politycznych – w tym wojny przeciwko Ukrainie – jako duchowej konfrontacji cywilizacyjnej.

Drugim wątkiem jest rola symboli, rytuałów i performansu władzy: monumentalne parady, świątynie militarne, inscenizacje historyczne oraz wizualna ikonografia Putina jako figuratywnego „cara”. Te elementy sakralizują państwo, wzmocniają poczucie wspólnoty i kształtują narrację o wyjątkowej misji Rosji.

Kolejny aspekt to „wojna o wartości”, w której kultura – film, edukacja, popkultura – staje się narzędziem budowania i reprodukcji tożsamości. Rosja przeciwstawia się Zachodowi, wykorzystując motywy liberalizmu, feminizmu czy praw osób LGBTQ+ jako symboli „cywilizacyjnej dekadencji”. Negacja Zachodu pełni funkcję kluczowego mechanizmu tożsamościowego i narzędzia mobilizacji społecznej.

Ostatecznie rosyjski neoimperializm jawi się jako projekt łączący siłę militarną z potężnym instrumentarium kulturowo-symbolicznym. To właśnie to napięcie – między misją dziejową a poczuciem zagrożenia marginalizacją – napędza dzisiejszą agresję ideologiczną i polityczną Moskwy.

Aleksandra Niewczas, Dominik Świętek

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Imperium w mentalności: ślady rosyjskiego imperializmu w języku, literaturze i sztuce.

Rosyjski imperializm to zjawisko, które nie ogranicza się wyłącznie do polityki czy ekspansji terytorialnej bowiem jego najtrwalsze ślady odnajdujemy w kulturze, języku i sztuce. Przez stulecia idee imperialne były konsekwentnie utrwalane w rosyjskiej mentalności, tworząc swoisty kod kulturowy, który legitymizował władzę, dominację oraz misję cywilizacyjną wobec innych narodów. Niniejszy referat ma na celu ukazanie, w jaki sposób rosyjski imperializm zakorzenił się w świadomości zbiorowej poprzez kulturę symboliczną, a także jak przejawia się w języku, literaturze i sztuce – od epoki carskiej, przez okres sowiecki, aż po współczesność.

W wystąpieniu zostaną omówione kluczowe motywy utrwalające narrację imperialną, takie jak kult potęgi, mesjanizm narodowy, przeciwstawienie „Rosji duchowej” Zachodowi czy mit „rosyjskiego świata” (russkij mir). Analizie poddane zostaną wybrane teksty literackie, publicystyczne i artystyczne, które ilustrują sposób, w jaki kultura służyła kształtowaniu i utrzymywaniu tożsamości imperialnej. Szczególną uwagę poświęcono językowi – narzędziu nie tylko komunikacji, lecz również dominacji symbolicznej i politycznej, w tym mechanizmom zawłaszczania pojęć oraz reinterpretacji historii.

Referat podejmuje również refleksję nad współczesnym odrodzeniem narracji imperialnych w rosyjskiej kulturze i propagandzie. Celem prezentacji jest ukazanie, że rosyjski imperializm to nie tylko strategia polityczna, lecz także zinternalizowany sposób myślenia, którego trwałość zapewnia właśnie kultura. Analiza ta pozwoli lepiej zrozumieć, jak dziedzictwo imperium wpływa na obecne postawy społeczne, politykę państwa oraz relacje Rosji z sąsiadami..

Sandra Kubiak

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Sposoby wykorzystania wizerunku dzieci i młodzieży w celach propagandowych kultury imperializmu w ZSRR.

W szeregu międzynarodowych przepisów można znaleźć przepisy poruszające kwestie dozwolonego i niedozwolonego sposobów wykorzystywania wizerunku dzieci i młodzieży. Aktualnie wykorzystywanie medialnego obrazu nieletnich w celach propagandowych jest kwestią budzącą ogromne kontrowersje i spotykającą się z krytyką publiczną. Takowe normy oraz standardy ukazywania postaci dziecka nie obowiązywały w polityce kulturalnej ZSRR. Propagandowe oddziaływania szeregu instytucji takich jak Wydział Propagandy i Agitacji KC KPZR czy Komitet do spraw Radia i Telewizji przy Radzie Ministrów ZSRR znacząco przyczyniły się do pewnego wykreowanego schematu postrzegania wizerunku młodych ludzi. Takowa forma manipulacji społeczeństwem była powszechną praktyką, która przyczyniła się do szerzenia wartości imperialistycznych. W swoim wystąpieniu autorka zaprezentuje oddziaływania indoktrynacyjne na rzecz imperializmu za pomocą wizerunku dziecka. Szczególna uwaga zostanie poświęcona symbolice oraz kontekstu, w której ukazywane zostali najmłodsi. Poddane analizie zostaną wybrane wytwory kultury wraz z ich ukrytymi celami. Poruszona zostanie także tematyka imperialistycznej edukacji, jak i funkcji dziecka w przekazie medialnym z perspektywy działalności ideologicznej. W badaniu wykorzystano szeroką analizę literatury szczególnie z uwzględnieniem artykułów naukowych, źródeł historycznych oraz starannie wyselekcjonowanych tekstów kultury. Wystąpienie będzie bazować na takich dyscyplinach jak pedagogika, historia oraz nauk o polityce.

Sara Smargol

Uniwersytet Warszawski

Idea imperializmu w rosyjskich aktach prawnych.

Celem referatu jest analiza rosyjskiego ustawodawstwa dotyczącego aneksji Krymu w 2014 r. oraz „przyjęcia” okupowanych obwodów Ukrainy w latach 2022–2023, jako narzędzia powielania imperialnych praktyk obecnych już w historii państwa rosyjskiego. Przedmiotem badania są kluczowe ustawy federalne regulujące proces integracji terytoriów takie jak: akty prawne wprowadzające fikcję „dobrowolnego zjednoczenia”, mechanizmy masowego nadawania obywatelstwa, retroaktywna legalizacja działań władz okupacyjnych, a także rusyfikacja systemu administracyjnego, edukacyjnego i kulturowego. Analiza wskazuje, że prawo pełni tu charakter polityczny i służy legitymizacji działań Federacji Rosyjskiej, a nie normatywny, który ma za zadanie sankcjonować stan stworzony siłą i zapewnić pozory legalizmu wobec innych państw. W szerszej perspektywie działania te wykazują wyraźną ciągłość z praktykami Imperium Rosyjskiego: od włączania ziem polskich po rozbiorach, poprzez podbój Kaukazu, po strategię kolonizacyjne ZSRR. Referat ukazuje, że współczesna Federacja Rosyjska wykorzystuje instrumenty prawne do uzasadniania ekspansji terytorialnej i rzekomej „ochrony” wspólnej cywilizacji, powielając logikę imperialną wpisaną w długie trwanie rosyjskiej państwowości.

Oleg Klyubin (Олег Клюбін)

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького (Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy)

"Радянський інтернаціоналізм як прикриття російського імперіалізму" (Soviet Internationalism as a Cover for Russian Imperialism).

Радянський інтернаціоналізм традиційно подавався як проєкт рівноправного співжиття народів у межах єдиної соціалістичної держави. Проте за цією риторикою приховувалась системна політика централізації та домінування, що фактично відтворювала й модернізувала імперські практики, успадковані від Російської імперії. «Дружба народів» функціонувала передусім як ідеологічний інструмент, покликаний легітимізувати керівну роль російської культури, мови та політичної еліти, водночас маргіналізуючи національні ідентичності інших республік. Особливо виразно це простежується на українському матеріалі, де інтернаціоналістська доктрина часто слугувала підставою для русифікаційної політики та придушення стремлень до національного самовираження. Аналіз цього явища дає змогу зрозуміти, як радянські механізми впливу продовжують формувати підґрунтя сучасної російської неоімперської поведінки.

Bohdan Petrychenko (Богдан Володимирович Петриченко)

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького (Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy)

Деколонізація пам'яті: як пострадянські суспільства переосмислюють імперську спадщину Росії (Dekolonizacja pamięci: jak społeczeństwa postsowieckie na nowo wyobrażają sobie imperialne dziedzictwo Rosji).

Ця стаття є компаративним дослідженням, присвяченим процесам деколонізації історичної пам'яті у низці пострадянських та постсоціалістичних держав, зосереджуючи

увагу на Україні, Польщі та країнах Балтії (Литва, Латвія, Естонія). У фокусі аналізу – механізми, через які ці суспільства здійснюють інтелектуальний та символічний розрив з багатовіковою російською та радянською імперською спадщиною, яка використовувалася Російською Федерацією як інструмент культурної та політичної гегемонії.

Дослідження виявляє спільні та відмінні стратегії у боротьбі з імперським минулим, розглядаючи їх як критичний елемент національної безпеки та суверенітету. Зокрема, аналізуються такі прояви:

- * Символічна деконструкція: Процеси демонтажу пам'ятників (зокрема радянським воїнам-визволителям та російським культурним діячам), які тепер сприймаються як маркери окупації та агресії.

- * Наративна ревізія: Переосмислення історичних подій (таких як Друга світова війна та постаті визвольних рухів) та впровадження нового національного канону, що ґрунтується на концепції боротьби за незалежність та засудженні тоталітаризму.

- * Культурна емансипація: Заходи, спрямовані на подолання домінування російського медіапростору, мовного та культурного впливу, що є необхідною передумовою для повної політичної суб'єктності.

Стаття стверджує, що російська агресія проти України виступила каталізатором для цих процесів, перетворивши деколонізацію пам'яті з академічного дискурсу на імператив національного виживання.

Ключові слова: Деколонізація, історична пам'ять, імперська спадщина, Російська Федерація, політика пам'яті, пострадянські держави, дерусифікація.

Oleksandr Kucherenko (Олександр Кучеренко)

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького (Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy)

Російська імперія як проект підкорення народів: механізми асиміляції та русифікації в 18-19 ст. (The Russian Empire as a project of subjugation of peoples: mechanisms of assimilation and Russification in the 18th-19th centuries).

У XVIII–XIX століттях Російська імперія сформувала масштабний та системний проект підкорення і трансформації підвладних народів, що охоплював політичні, культурні, мовні та релігійні інструменти контролю. Ліквідація автономій Гетьманщини, Речі Посполитої та кавказьких державностей супроводжувалася централізацією влади, запровадженням імперських адміністративних норм та цілеспрямованою політикою русифікації. Через освітню реформу (Статут 1804 р., уніфікація навчальних програм), мовні заборони (Валуєвський циркуляр, Емський указ), розбудову державної церкви та використання ідеологами «православ'я, самодержавство, народність» імперія прагнула створити єдиний культурно-політичний простір із домінантною російською ідентичністю. Така політика супроводжувалася придушенням національних рухів у Польщі, Україні, Фінляндії, Балтії та на Кавказі, а також формуванням стійких імперських міфів про «молодші народи» та «історичну місію Росії». Аналіз механізмів асиміляції та русифікації демонструє, що імперський проект не був спонтанним, а становив продуману, багаторівневу стратегію культурного й політичного домінування, наслідки якої продовжують впливати на міждержавні відносини та безпекову ситуацію в Центрально-Східній Європі.

Oleksandr Krasiuk (Олександр Красюк)

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького(Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy)

Ідейно-ціннісні основи російського імперіалізму XXI століття. (Ideological and Value Foundations of Russian Imperialism in the 21st Century.)

Імперіалістичну політику Російської Федерації живить ідеологія, яку було названо «руський мір». Ця ідеологія, зародження якої припало на 1990-ті – 2000-ні роки, існує для обґрунтування інтеграційних процесів і відновлення впливу Росії. Намагаючись представити російську історію у вигляді суцільної неперервної лінії вона осмислює імперське та радянське минуле Росії як одну цілісну традицію. Звідси і походить гібридність «руського міра», адже для виконання цієї місії, поєднуються непоєднувані концепції, які суперечать одна одній, як-от монархізм і комунізм. Російська влада активно розвиває свою ідеологію-хімеру, а зусиль для впровадження «руського міра» у структуру державної політики РФ доклав Владислав Сурков. Інструментами легітимації доктрини та її поширення є спільний російський мовний простір, православна релігія, «братерство» слов'ян, спільна історія, історичні міфи та маніпуляції, окремий російський цивілізаційний простір і спротив Заходу. Подальшим ідеологічним розвитком «руського міра» займається філософ Олександр Дугін, який розвиває концепцію «євразійства», де захоплення територій, що «належать до сфери впливу Росії», виправдані задля протистояння «атлантам», тобто США і Заходу. У парадигмі сучасної російської ідеології з'являються концепти «одвічних руських земель», «духовних скреп», «історичної справедливості», «особливого шляху», «самобутності». Оскільки імперська ідеологія РФ передбачає, що її межі значно ширші за кордони держави, влада країни використовує ідеологічні концепти, насамперед «захист російськомовного населення», заради впливу та розширення на інші держави. Доктрина «руського міра» спрямовує свої зусилля на виправдання імперіалістичної політики Російської Федерації.

Dmytro Diachenko (Дмитро Дяченко)

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького(Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy)

Празька весна (1968) та Агресія проти України (2022): Порівняльний аналіз імперського придушення суверенітету. (Praska Wiosna (1968) i agresja na Ukrainę (2022): Analiza porównawcza imperialnego tłumienia suwerenności)

Це класичне кейс-стаді для дослідників безпеки та міжнародних відносин. Воно порівнює радянський імперіалізм із сучасним.

Контекст: "Право на самовизначення" vs. "Сфери впливу".

Кейс 1: Прага 1968. Причини вторгнення ("Доктрина Брежнєва").

Кейс 1: Пропагандистське виправдання (боротьба з "контрреволюцією").

Кейс 2: Україна 2022. Причини вторгнення ("Доктрина Путіна", "анти-НАТО").

Кейс 2: Пропагандистське виправдання ("денацифікація", "захист Донбасу").

Спільне: Методи (військова сила, маріонеткові уряди).

Відмінне: Реакція світу та характер опору.

Роль обох подій у консолідації Центрально-Східної Європи.

Anna Krohmalova (Анна Вадимівна Крохмальова)

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького(Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy)

Імперія як тюрма народів: політика русифікації XIX–XX ст. (Imperium jako więzienie narodów: polityka rusyfikacyjna XIX–XX wieku)

Тема «Імперія як тюрма народів: політика русифікації XIX–XX ст.» розкриває механізми системного підпорядкування неросійських народів у Російській імперії та СРСР через цілеспрямовану політику уніфікації мови, культури, освіти та релігії. Русифікація виступала ідеологічним інструментом централізації влади та формування «єдиної імперської ідентичності», що мала замінити локальні національні традиції й історичну пам'ять. Дослідження простежує ключові етапи русифікаційної політики, її вплив на українців, поляків, білорусів, народи Кавказу та Балтики, а також реакцію у вигляді національних рухів, політичного опору та культурного відродження. Аналіз дозволяє зрозуміти, чому національна ідентичність нерідко формувалася саме як відповідь на імперське насильство, а спадщина русифікації продовжує впливати на сучасні міждержавні відносини та конфлікти.

Mariia Vykovych (Марія Викович)

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького(Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy)

Досвід Польщі у подоланні енергетичної залежності від Росії: модель для Центрально-Східної Європи" (Poland's Experience in Overcoming Energy Dependence on Russia: A Model for Central and Eastern Europe).

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну радикально змінило підходи європейських держав до енергетичної безпеки, висвітливши критичну вразливість залежності від російських енергоносіїв. Польща стала прикладом успішної трансформації, що забезпечила повну енергетичну незалежність завдяки диверсифікації постачань через Baltic Pipe, розвитку LNG-терміналу у Свіноуйсьце та зростанню частки відновлюваних джерел енергії. Цей шлях супроводжувався зростанням вартості електроенергії та потребою державного субсидування, проте заклав основу стійкої енергетичної системи. Польська модель вплинула на держави Центрально-Східної Європи, ставши орієнтиром для Балтії, Болгарії та Румунії, тоді як Угорщина й Словаччина залишаються прикладами політичної залежності від Москви. Енергетична безпека Європи постає як ключовий вимір національного суверенітету, що потребує стратегічного бачення, інвестицій та регіональної солідарності. Польський досвід енергетичної незалежності доводить, що подолання залежності від Росії вимагає стратегічного вибору, політичної волі та міжнародної співпраці.

Kateryna Fedorovska

Przykarpacki Uniwersytet Narodowy im. Wasyla Stefanyka

The Soviet regime's extrajudicial means of suppression of the dissident movements: the case of Ukraine and Lithuania.

The dissident movements emerged in the 1950s as social resistance efforts against the oppressive political regime of the USSR and evolved throughout the 1960s and 1970s. They shaped various forms of opposition, including legal, religious, social, and economic dimensions. Conversely, the Soviet state policies, particularly carried out by the KGB, sought

to eradicate the activities of dissidents through a combination of legal and extrajudicial means. The height of the dissident movements coincided with the period of Brezhnev's neo-Stalinism. Due to their challenge of the ideological and political foundations of the Soviet regime, these movements endured significant levels of persecution during this era.

In my research, I adopt a comparative study methodology by examining the dissident movements in Ukraine and Lithuania. By applying this framework, I aim to compare the Soviet regime's extrajudicial strategies of suppression, including preventative measures, reeducation, enforced psychiatric hospitalization, discrediting campaigns, and threatening tactics. The primary sources I plan to utilize encompasses memoirs, oral testimonies, samizdat, as well as Western publications. Additionally, data regarding the archival records of the Soviet penitential organs is primarily sourced from secondary research materials.

By investigating this topic, I intend to contribute to the discourse surrounding the forms of Russian imperialism, particularly during the period of Soviet domination. In this way, we can trace the main strategies and mechanisms of Russia's political, cultural, and ideological expansion in the countries of Eastern and North-Eastern Europe, with consideration of their national and regional differences.

Pola Bogacz

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

The Price of Empire: How the Pursuit of Political Dominance Undermines Economic Modernization in Russia.

Throughout its history, Russia's pursuit of imperial power has repeatedly collided with the imperatives of economic modernization. From the tsarist expansionism of the 19th century to the Soviet geopolitical project and the current neo-imperial ambitions of the Russian Federation, the drive for political dominance has consistently redirected resources, distorted incentives, and inhibited sustainable economic development. In the paper I will explore the long-term trade-offs between imperial aspirations and modernization efforts in Russia, arguing that the logic of empire where it is prioritizing control, coercion, and geopolitical status, has systematically undermined the foundations of innovation, diversification, and competitiveness. Drawing on the frameworks of international political economy and development studies, the analysis traces how militarization, autarkic policies, and rent-seeking networks have perpetuated structural inefficiencies within Russia's political economy. In this paper I will also examine how contemporary sanctions, resource dependency, and state-driven capital allocation reflect a historical continuity of subordinating economic rationality to geopolitical ambition. By comparing Russia's trajectory with other post-imperial and resource-based economies, the study highlights how the costs of maintaining great-power status have constrained integration into global value chains and hindered modernization.

Ultimately, in this paper I will argue that Russia's persistent imperial mindset, anchored in political control rather than economic adaptation, remains the key barrier to long-term modernization, leaving the state trapped in a cycle where the 'price of empire' is paid in stagnation and lost opportunity.

Katsiaryna Bychak

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Old Empire, New Tools: The Continuity of Russian Imperialism from the Tsarist Era to the 21st Century.

For centuries, Russia has pursued imperial ambitions that have evolved rather than disappeared. This paper explores the continuity of Russian imperialism from the Tsarist era through the Soviet period to the present day, showing how old patterns of expansion and domination have adapted to new political realities. The research focuses on the transformation of imperial tools- from territorial annexations and Russification policies in the 19th century to ideological control, propaganda, and hybrid warfare in the 21st century. By comparing historical narratives of “protecting Russian lands” and “defending the Russian world” with contemporary justifications for aggression, such as the war in Ukraine, the study demonstrates how deeply rooted imperial thinking continues to shape Russia’s foreign policy. The paper also looks at how these ideas resonate beyond Russia’s borders- in countries like Serbia or through interference in Western politics- reflecting the persistence of the same logic of influence that once defined the Russian Empire. The aim is to show that Russian imperialism is not a relic of the past but a living political culture that continues to determine Moscow’s behavior on the international stage.

Mykhailo Chaudakivskyi

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

The Ontological Depth of Russian Imperialism: A Contemporary Perspective.

The topic of Russian imperialism has regained relevance following the outbreak of the Russian-Ukrainian conflict, which many scholars and political observers identify as a major catalyst of the geopolitical crisis in Eastern Europe. While much of the political discourse continues to interpret Russian behavior in virtue of political strategy or historical legacy, such approaches overlook the deeper ontological conditions that shape state action on a different level. This paper engages with major theoretical debates within International Relations to explore how ontological assumptions about identity, order, and power inform the persistence of Russian imperialism. It also considers contemporary perspectives on the perceived threat of Russian imperialism and its implications for the international system.

Mateusz Mejza

Uniwersytet Jagielloński

Jak skutecznie przeciwdziałać dezinformacji? Walka z rosyjskimi działaniami hybrydowymi na przykładzie wyborów parlamentarnych w Mołdawii.

Mołdawia to niewielki kraj w Europie Środkowo-Wschodniej, znajdujący się w orbicie zainteresowań prowadzącej imperialną politykę Federacji Rosyjskiej. Część Mołdawii, na której do dziś stacjonuje rosyjskie wojsko – Naddniestrze – pozostaje poza kontrolą władz w Kiszyniowie. Moskwa stara się wpływać na sytuację polityczną w Mołdawii, zwiększając swoją aktywność przede wszystkim przy okazji każdych kolejnych wyborów i referendum.

Nie inaczej było w przypadku wyborów parlamentarnych z września 2025 roku. Rosyjskie służby zainwestowały setki milionów dolarów w operacje mające na celu wpływanie na decyzje wyborców. Wykorzystywały do tego szereg instrumentów, między innymi finansowanie osób zamieszkujących w mediach społecznościowych prorosyjskie treści,

publikowanie fałszywych sondaży czy agitację na rzecz prorosyjskich partii przez duchownych prawosławnych. Większość z nich wpisywała się w powtarzające się narracje dezinformacyjne.

Niemniej, Mołdawia była w stanie skutecznie przeciwstawić się wpływowi rosyjskich służb, co pokazały wyniki ostatnich wyborów, wygranych zdecydowanie przez proeuropejską partię PAS. Celem wystąpienia będzie próba omówienia głównych narzędzi i narracji stosowanych przez Rosję w celu oddziaływania na sytuację polityczną w Mołdawii oraz pokazanie, w jaki sposób władze w Kiszyniowie próbują z nimi walczyć.